

હરિભાવ

HARIBHAV (Gujarati Monthly) (Ahmedabad)

Vol. No. 26, Issue No. 08

વર્ષ : ૨૬, અંક : ૦૮

10th May, 2022

૧૦મી મે, ૨૦૨૨

Annual Subscription Rs. 50=00

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૫૦=૦૦

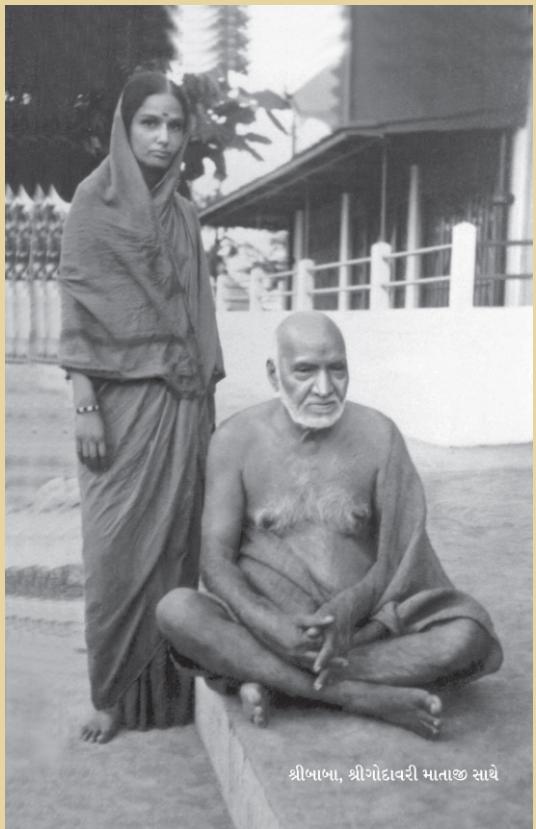

બારડોલીના સ્વજન શ્રી ઉત્તમચંદ્રભાઈની સુપુત્રી નિરંજનાબહેનનાં લગ્ન શ્રી મુકુલ કલાર્થી સાથે
તા. ૩૦-૫-૧૯૬૧ના રોજ શ્રીમોટાએ કરાવેલાં.

પતિપત્નીનો - એ બે જીવોનો સંબંધ અનેક જન્મજન્માંતરોમાં કોઈ ને કોઈ
રીતે ચાલુ રહ્યા કરેલો જ હોય છે. એક વખત લગ્નથી જોડાયેલા બે જીવોનો સંબંધ
કદી પણ છૂટી શકતો હોતો નથી. તે સંબંધ કોઈ ને કોઈ રૂપે એક બીજાં સાથે રહ્યા જ
કરે છે. તે લગ્ન સંબંધ પણ તે તે જીવ સાથેની તેટલા પ્રકારની કોઈ ને કોઈ આમ કે
તેમ અથડામણનું જ પરિણામ હોય છે.

‘જીવન સંદેશ’, બી. આ., પૃ. ૬૪

- શ્રીમોટા

બાલ્યાવસ્થામાં શ્રીઉપાસની બાબાનાં દર્શને ગોદાવરી ગયાં, ત્યારે એને પોતાની બાજુમાં બેસાડી, પોતાની ડોકમાંથી ફૂલહાર કાઢી, ગોદાવરીની ડોકમાં નાખ્યો અને બોલ્યા, ‘દશ વર્ષની થતાં આ છોકરીનાં લગ્ન થશો, પણ એ સંસારી નહિ બને. એક મહાપુરુષનો સંપર્ક થશો અને પછી એ જગતનો ઉદ્ઘાર કરશો.’

- શ્રીઉપાસની બાબા

‘સાકુરીની પુષ્યસલિલા’, પ્ર. આ., પૃ. ૧૨

પ્રકાશન સ્થળ:
બી/પ, સ્વાસ્થિક ઓપાર્ટમેન્ટ,
નારાયણનગર, પાલડી,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ દ્વારા પ્રકાશિત જીવનવિકાસની ભાવના પ્રસારતું માસિકપત્ર

હરિભાવ

સંપાદક : સુરેશચંદ્ર વોરા
સહાયક : વિવેક દેસાઈ

ટ્રસ્ટીમંડળ	
શ્રી ગિરીશ પંડ્યા (મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી)	
શ્રી વિવેક દેસાઈ, શ્રી બીરેન પટેલ	
શ્રી સુરેશચંદ્ર વોરા	
શ્રીમતી દર્શની સુનીલ ઉપાધ્યાય	
શ્રીમતી નીમા મીનાથ અમીન	
સરનામાના કેરકર અંગે, ‘હરિભાવ’ ન મળવા અંગે તથા પૂછુષ્રષ્ટ માટે સંપર્ક : શ્રી સુરેશચંદ્ર વોરા	
Mo. / SMS / Whatsapp - 9427554391	

વાર્ષિક લવાજમ	
ભારતમાં રૂ. ૫૦/-	
પરદેશ રૂ. ૬૦૦/- (ઓર્ડરમેઇલથી)	
એકથી દસ વર્ષ સુધીનાં લવાજમ સ્વીકારાય છે.	
પત્રવ્યવહાર/લવાજમ/બેટ/મોકલવા તથા ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’, C/O. સુરેશચંદ્ર વોરા ડી-૫૦૧, પરિમલ એકોલિકા, નવયુગ સ્કૂલ સામે, મોહનનગર વિસ્તાર, નરોડા, અમદાવાદ-૩૮૨૨૩૦, Mo. / SMS / Whatsapp - 9427554391	
બેટની રકમ ઈન્કમટેક્સ અંકટની કલમ ૮૦(જ) (૫) નીચે કરાહતને પાત્ર છે. ચેક/ડિડી ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ ના નામે લખવો.	

ઈ-બેંકિંગ : ખાતાનું નામ : ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ યૂકો બેંક, નારાયણનગર બ્રાંચ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭ બયત ખાતા નં. : ૧૬૮૭૦૧૦૦૦૩૦૮૮
IFS Code : UCBA0001687
બેંક દ્વારા રકમ મોકલતાં તેની સ્વીપ, નામ, સરનામું અને ફોન નંબર સાથે વિગત અમ્ભોને મોકલશોજી.
Email : hariwanitrus@gmail.com

હરિઓં આશ્રમ, સુરતની રેબસાઈટ www.hariommota.org ઉપર ‘હરિભાવ’ ઉપલબ્ધ હોય છે.
Email : hariommota1@gmail.com મોબાઇલ : ૮૭૨૭૭ ૩૭૪૦૦

* Subject to Ahmedabad Jurisdiction
મુદ્રણશુદ્ધિ : અંબિકા હરેશ પંડ્યા
ટાઇપ સેટિંગ : અર્થ કોમ્પ્યુટર, મો.: ૯૮૨૭૦૩૬૪૧૪
ગ્રાહિલ : મધૂર જાની, મો.: ૯૪૨૮૪૦૪૪૪૩

વર્ષ : ૨૬ અંક : ૮ મે, ૨૦૨૨

અનુકૂમ

૧. પદ્યપ્રસાદી : કર્મભીમાંસા.....	શ્રીમોટા ૦૪
૨. આત્મનિવેદન.....	પ્રતાપરાય ઉપાધ્યાય ૦૫
૩. બુદ્ધિ, ભાવ, અને પ્રેમ	શ્રીમોટા ૦૬
૪. મૈત્રીભાવ	વિનોબાળ ૦૭
૫. ‘સંકલ્પશુદ્ધિ’ : એક મહાન સાધના.....	શ્રીમોટા ૦૮
૬. સત્ત્વ-રજસગુણ અને સ્વીપુરુષની રચના	
	શ્રીઉપાસની મહારાજ ૦૯
૭. ‘મોટાના જીવનનો ચેતનાત્મક પ્રયોગ	શ્રીમોટા ૧૧
૮. સત્સંગ	કબીરજી ૧૨
૯. આધાત અને પ્રત્યાધાત	શ્રીમોટા ૧૩
૧૦. કર્મ, વિકર્મ અને અકર્મ	રવિશંકર મહારાજ ૧૪
૧૧. ભિથ્યા ભમણામાં કોઈ પડી રહેશો નહિ	શ્રીમોટા ૧૫
૧૨. ગુરુ-શિષ્ય	સાને ગુરુજી
૧૩. મન તો ઉમરાના સ્થાને છે.	શ્રીમોટા ૨૦
૧૪. પુરુષાર્થ	વશિષ્ઠ મુનિ ૨૧
૧૫. સંસારમાં તરતા રહેવાની રીત.	શ્રીમોટા ૨૨
૧૬. પ્રસંગરંગ : મારી હાજરી અમુક અમુકરૂપમાં હોય છે....	
	કાર્તિક્ય અ. ભણ ૨૩
૧૭. બાળકોમાં સંસ્કારસિદ્ધન	૨૪
૧૮. પૂજ્ય શ્રીમોટાના ઈરામા સાક્ષાત્કારદિન, રામનવમી ઉત્સવ અહેવાલ	૨૫

શાનદાન સહયોગ

અમદાવાદનિવાસી સ્વજન શ્રી શશીકાન્તભાઈ છોટાલાલ શાહના ૭૫મા જન્મદિવસ તથા સફળ લગ્નજીવનનાં ૫૦ વર્ષ થતાં તેઓશ્રી તરફથી આ અંકના પ્રકાશનમાં સહયોગ અપાયો છે, તે બદલ અમો આનંદ સાથે તેમના પ્રત્યે હદ્યપૂર્વક આભારની લાગણી વ્યક્ત કરીએ છીએ.

- સંપાદક

(૧) પદ્યપ્રસાદી : કર્મમીમાંસા

શ્રીમોટા

(અનુષ્ઠાનિક)

કર્મને કેવી રીતેથી આપણે કરીએ છીએ,
મુખ્ય ચાવી ત્યહીં સાચી સાધનાના વિકાસની.

કર્મ જ્યાં કરતાં હો ત્યાં ઉત્તમોત્તમ ભાવના,
જીવતીજગતી જો હો તેવા સંસ્કાર કર્મના.

કર્મ દેખીતું છતાં સારો હેતુ ન જો,
ઉત્તમ કર્મનું કેવું પરિણામ ઉંધું જ તો.

‘આવું કર્યો થકી આમ થશે કે થયું એવું જે’
ઘટે વિચારવું ના તે, હેતુથી કર્મ થયા જશે.

કર્મો સ્વભાવથી સર્વ જીવને તો થતાં દીસે,
જેવો સ્વભાવનો રંગ તેવાં કર્મ થયાં જશે.

ગુણોની જે બનેલી છે પ્રકૃતિ આપણામહીં,
ખેલ કેવા કરે છે તે જીણવું ‘લક્ષ્યદિઝિથી.’

કશાથી ભાગવાનું ના જે જે કું મળતું પથે,
તેમાં અર્થ રહેલો છે, ગ્રહો જે ભાવ અર્થ તે.

‘આત્મનિષ થવા કાજે જીવને જે મળ્યા કરે’
રાખીને એહવું લક્ષ જ્ઞાની સૌ કર્મ આચરે.

આપણે જે રીતે સાચાં તે રીતે હો ન જો બીજાં,
સાચાં તેઓ ન છે એવું આપણે માનવું ન ત્યાં.

ઈચ્છાથી આપણી કોઈ કશું કું કરશે નહિ,
સૌ ઈચ્છા આપણી વર્થ જવાની નિશ્ચયે તહીં.

અનિચ્છા તેથી સર્વેમાં જીવતે રાખવી સંદા,
અનાસક્તિ થકી તો તો કરાશે કર્મ આપ ત્યાં.

પ્રસંગ જે મળેલા છે કેળવવા તટસ્થતા,
એવા તે હેતુનું ભાન રહ્યું ના, તો નકામું ત્યાં.

‘કર્મમાં યજ્ઞ, ને યજ્ઞે વસેલા પ્રભુ’ તો કહ્યું,
કર્મનું હાઈ તેથી તો પ્રભુનું તત્ત્વ જીણવું.

જ્ઞાની અજ્ઞાની ફેર તો પછી કેમ જીણવો ?
તાટસ્થે વર્તે પહેલો, બીજો અસ્થિર માનવો.

સ્વભાવ શત્રુની જેમ નડ્યા સાધકને કરે,
હરી લેશો બધું જોર જો એ લેશ ન ચેતશે.

‘પોતાનાં કર્મથી દુઃખી કેટલાં કરતાં હશું !’
ભાન એવું તને શું તે ઉર તારે ન જાગતું ?

કરે દુઃખી તને બીજાં ‘માન્યાં કાં એવું તું કરે ?’
જાગી બહેનાં ! સવેળા જા હૈયે હૈયાં મિલાવીને.

‘ભેંસના શીંગડાં ભારે ભેંસને’ મન ધારી તે,
આપણે આપણા કામે લગાડી ચિત્ત રાખજે.

પ્રભુનો વાસ હૈયામાં એમાં સુમેળ જો થશે,
સર્વ સાથે સુમેળ તો જીવવાનું જ નિશ્ચયે.

તેથી સુમેળ પોતામાં પહેલાં કરવો રહ્યો,
બીજાનું ફોડી લેવા દો પોતાને એની રીતે સૌ.

‘કર્મગાથા’, બી.આ., પૃ. ૧ થી રઉમાંથી સંકલન □

(૨) આત્મનિવેદન

પ્રતાપરાય ઉપાધ્યાય

પૂજ્ય શ્રીમોટા આત્મનિવેદન ઉપર ખૂબ ભાર મુકૃતા. આત્મનિવેદન કરવું ખરેખર મુશ્કેલ છે. જ્યાં સુધી આપણને આપણા સદ્ગુરુમાં પૂરા પ્રેમ અને વિશ્વાસ પ્રગટ્યા ના હોય ત્યાં સુધી આત્મનિવેદન થઈ શકતું નથી.

આત્મનિવેદન એટલે સદ્ગુરુ પાસે સંપૂર્ણ ખુલ્લા થવું. આ સહેલું નથી. આપણે આપણી પોતાની ઊભી કરેલી સારી પ્રતિભા (image)ને ખૂબ જતનથી સાચવી રાખીને જીવતા હોઈએ છીએ, જો કોઈ આપણી ભીતરની નબળાઈ જાણી જાય તો તેને આપણે માટે પછી માન ના રહે, આપણું આખું જીવન જાણો કે આપણી ઊભી કરેલી પ્રતિમાને જાળવી રાખવાનો પ્રયત્ન માત્ર હોય છે.

સદ્ગુરુ તો અંતર્યામી છે. તે આપણી નિર્બણતાઓ સહેજે જાણી જાય છે, આપણે આત્મનિવેદન ના કરીએ તો તેઓ બળજબરી કરતા નથી. પણ આપણે સાચવી રાખેલી, સંઘરી રાખેલી નિર્બણતાઓ સાથે તેમની સન્મુખ સ્વસ્થ રહી શકતા નથી. જેમ પેટમાં ગોટા વળતા હોય અને ઊલટી જેવું થયા કરતું હોય તો સ્વસ્થ રહી શકતું નથી તેમ સદ્ગુરુ સમીપ આપણી નિર્બણતાઓ સાથે આપણે સ્વસ્થ અને તન્મય રહી શકતાં નથી. સદ્ગુરુ પણ સમજે છે, કે આત્મનિવેદન ત્યારે જ જીવ કરી શકે જ્યારે તેને પ્રેમમાં

પૂરો વિશ્વાસ બેસે. ‘મને મારા ગુરુ કોઈ પણ સંજોગોમાં છોડશે નહિ. ગમે તેવો ગંદો, ગોબરો હોઈશ તોયે તે સાચવશે અને પ્રેમમાં લેશ પણ ઊણપ આવવા દેશે નહિ’ એવું જ્યારે ખરેખર સાધકને લાગે ત્યારે આત્મનિવેદન સહજપણે થઈ શકે. આત્મનિવેદન કરવાથી આપણી ઊણપો, આપણી નિર્બણતાઓ સદ્ગુરુ જાણો છે અને તેનામાં અપાર કરુણા આપણા માટે પ્રગટે છે. આ કરુણા જ આપણને ઉર્ધ્વમાં લઈ જઈ શકે છે.

આત્મનિવેદન માટે પણ સદ્ગુરુમાં પ્રચંડ પ્રેમ અને વિશ્વાસ પ્રગટવો જોઈએ, બીજાં કોઈ પણ સાધનથી આત્મનિવેદનનું સામર્થ્ય આવતું નથી.

મહાભારતમાં એક પ્રસંગ છે. જ્યારે યુદ્ધ થવાનું જ છે એમ નક્કી થયું ત્યારે ગાંધારીએ પુત્રસહજ વાત્સલ્યથી દુર્યોધનને તેની પાસે સાવ નરન થઈને આવવા કષ્યું. ગાંધારી તો આંખે પાટા બાંધી રાખતી હતી. આંધળી જેવી મા પાસે પણ દુર્યોધન નરન થઈ જતાં શરમાયો. ફૂલનો લંગોટ પહેરીને ગયો. ગાંધારીએ આંખનો પાટો ઊંચો કરી દણિ કરી પુત્રને જોયો. જેટલો ભાગ ખુલ્લો હતો તે વજનો બની ગયો અને ઢાંકેલો ભાગ નબળો રહી ગયો. તે નબળા ભાગ પરના પ્રહારથી જ તે મર્યો.

આ પ્રસંગ ખૂબ જ સૂચક છે. મૂર્તિ પાસે તો આપણો કદાચ ખુલ્લા થઈએ અને આત્મનિવેદન કરીએ પણ જીવંત સદ્ગુરુ સામે પૂર્જ આત્મનિવેદન કરવું કઠિન છે. કારણ કે જીવનો અહીં તેમ કરવા દેતો નથી. સદ્ગુરુમાં પૂરો પ્રેમ અને પૂરો વિશ્વાસ પ્રગટ્યા વિના આત્મનિવેદન શક્ય નથી. આ પ્રેમ પણ સદ્ગુરુ જ પોતાની કરુણાના સામર્થ્યથી પ્રગટાવે છે. આપણો પુરુષાર્થ બહુ કામ લાગતો નથી. સદ્ગુરુના સ્વજન માટેના પ્રેમની કલ્પના પણ આપણને આવવી મુશ્કેલ છે. તે તો પ્રચંડ પ્રેમની ભક્તિમાં અહોનિશ સળગતા રહેતા હોય છે. પ્રેમાજિન આગળ આપણો સ્થૂળ અજિન કંઈ જ નથી. પ્રીતમે ગાયું છે :-

પ્રેમપંથ પાવકની જવાના ભાળી પાછા ભાગે જોને,

માંછી પડ્યા તે મહાસુખ માણે દેખણછારા દાઝે જોને.

પ્રેમની આગ પ્રચંડ હોય છે. પ્રેમ, પ્રેમ સિવાય કશાનું અસ્તિત્વ જ રહેવા દેતો નથી. જે કંઈ તેમાં ભળે તેને પોતાના રૂપ બનાવી દે છે.

પૂજ્ય શ્રીમોટા આવા પ્રચંડ પ્રેમાજિનરૂપ હતા. સામાન્ય રીતે માત્ર દર્શન, સત્સંગ કરવા આવનાર લોકો પર મોટા ખૂબ પ્રેમ વરસાવતા, પણ જેઓ સાધનાનો દાવો કરતા હોય, ભગવાનને પામવા પ્રયત્નશીલ હોય તેમને તો મોટા તીરને ધાએ રાખતા. તેમની જરા જેટલી પણ નિર્ભળતા, દંબ, પ્રમાદ તેઓ સહી ના શકતા. નિઃસંકોચ, નિર્દ્ય રીતે પણ સાધકની ખબર લઈ નાખતા. આમાં ઘણાંને ઔચિત્ય ના લાગે, અતિરેક લાગે પણ દિલનો પ્રચંડ

પ્રેમાજિન જ તેમને તેમ કરવા પ્રેરતો. બાળકને ગૂમહું થયું હોય તો તેને બે પગ વચ્ચે દબાવી ગૂમહું ફોડી નાખી, રસી કાઢી નાખવી તે જ સાચો પ્રેમ-ધર્મ છે, કારણ કે તેમ કરવાથી જ બાળકને સુખ થાય. સર્જનની છરી જેવી ચપળતા અને ચોકસાઈથી ચાલે તેટલી જ સર્જનની કુશળતા. આમ કરવામાં જ દર્દીનું શ્રેય હોય છે.

સદ્ગુરુ પોતાના સ્વજનને, શિષ્યને પોતાના સમાન બનાવવા ચાહે છે. જેમ પોતાની આંખમાં કણું હોય તો સહન ના થાય, તેમ સ્વજનમાં રહેલી નિર્ભળતા સદ્ગુરુ ચલાવી લેતા નથી. તેનું તેને પોતાને પણ તીવ્ર દુઃખ થાય છે.

‘સદ્ગુરુ પૂજ્ય શ્રીમોટા’, પ્ર.આ., પૃ. ૧૮ □

ગયેલા આત્માને....

- અમદાવાદનિવાસી પૂજ્ય શ્રીમોટાના અનુરાગી, શુરુઆજાનું પાલન કરનારા, લેખક, કુશળ વહીવટકાર એવા મુરબ્બી સ્વજન શ્રી ભાસ્કરભાઈ દુગનલાલ ભહુ જૈફ વયે તા. ૦૧-૦૪-૨૦૨૨ને શુક્રવારના રોજ દેહવિલય પામેલ છે.
- નરોડા-અમદાવાદનિવાસી પૂજ્ય શ્રીમોટાના સ્વજન શ્રી રસિકભાઈ ચુનિલાલ પટેલ તારીખ ૧૭-૪-૨૦૨૨ ને રવિવારે દેવલોક પાખ્યા છે.

શ્રીહરિ, પરમકૃપાળુસદ્ગુરુશ્રીમોટા ગતાત્માનું કલ્યાણ પ્રેરે એવી પ્રાર્થના છે.
- સંપાદક

(૩) બુદ્ધિ, ભાવ અને પ્રેમ

શ્રીમોટા

સંકલ્પને મજબૂત કરવામાં બુદ્ધિ અને ભાવ-બંનેની જરૂર રહે છે. બુદ્ધિ એ જ્ઞાનનું એક કરણ છે અને લાગણી, સહાનુભૂતિ વગેરે ભાવનું કરણ છે. એટલે સંકલ્પને દઢ કરવા માટે બુદ્ધિ અને ભાવની વારંવાર મદદ લેવાની રહે છે.

આપણા સંકલ્પમાં જો ભાવની વૃદ્ધિ ન હોય તો તે સંકલ્પ લૂંખો રહે છે, અને તે જડ જેવો રહે છે. જો આપણામાં બુદ્ધિ સતેજ અને સૂક્ષ્મ ન બનતી જતી હોય તો તેમાં આપણું હદ્ય નથી એમ નિશ્ચે પ્રમાણવું. ભાવની મદદ લઈને તેનામાં ચેતન પ્રગટાવી શકીએ છીએ. જીવનવિકાસના માર્ગમાં બુદ્ધિ અને ભાવ બંનેની જરૂર છે.

આપણે જે કંઈ કરવાનું છે તે ભગવાનને માટે એટલે આપણા જીવનવિકાસને કાજે કરવાનું છે. સકળ કર્મ આપણે ભગવાનપ્રીત્યર્થે કરતાં થઈ જઈએ તો રાગદ્રોષ ઘણો ઘટી જવાનો સંભવ છે. ‘સારું કે નઠારું’ કોઈ પણ કર્મ જો ભગવાનપ્રીત્યર્થે કરવાનું જાગ્રત જ્ઞાનભાન આપણને હદ્યમાં પ્રગટી જાય તો પછી તેમાંથી સારા કે નઠારાનું ભાન ન રહે.

જે કંઈ આવે છે તે આપણને નવું નવું શીખવવા આવે છે. એટલે થોડો સમય તેવા પ્રકારની નોંધ રાખી શકીએ તો ઉત્તમ કે જે કંઈ બને છે તેમાંથી આપણે શું શીખીએ છીએ. જેટલું ‘સારું’ આપણને પ્રેરણા આપે તેટલું ‘નઠારું’ પણ પ્રેરણા જરૂર આપી શકે.

જીવનમાં જેમ જે પ્રકારના સંસ્કાર તે પ્રકારની જીવનમાં ગતિ અને ભત્તિ રહે છે. પ્રેમ કરતાં પણ ભાવનું મૂલ્યાંકન જીવનમાં શ્રેષ્ઠ છે. એવો ભાવ પ્રગટાતાં મન, ચિત્ત, પ્રાણ, બુદ્ધિ અને અહમૂં પણ તેના રાગમાં રહે છે, એવો ભાવ સહજમેળે જગી જતો નથી. પહેલાં તો પ્રેમ જાગે છે. પ્રેમ

જગ્યા વિના ભાવ જગી શકે નહિ. એટલે આધ્યાત્મિક માર્ગમાં પ્રેમ અને તે પણ ઘણા ઉચ્ચ પ્રકારનો, ઘણો ઘણો ઘણો મહત્વનો છે.

જેવા પ્રકારનો પ્રેમ એવા પ્રકારનું મનજનચિંતવન રહ્યા કરે એ પણ સમજાય તેવું છે. એટલે પ્રેમ જેના પરત્વે જાગે તેનામાં મન પરોવાઈ જઈને તેમાં લય પમાડવાનું કામ પણ પ્રેમ કરી શકે છે. પ્રેમ તદ્વાપ બનાવી દે છે. એવા પ્રેમનાં પ્રભાવ અને લક્ષ્ણ છે. ‘પ્રેમલક્ષ્ણા ભક્તિ’ એ ભક્તિનું ઉત્તમ સ્વરૂપ છે.

ત્યારે પ્રશ્ન એ થાય કે એવો પ્રેમ કેવી રીતે પ્રગટાવવો ? પહેલાં જીવદશામાં તો મોહ, રાગ, આસક્તિ આપણને થાય અને પછીથી એમાં વિવેકશક્તિ વડે કરીને આપણે તેને શુદ્ધ સ્વરૂપમાં કેળવતાં જઈએ. મોહ આપણને એકની એક સ્થિતિમાં તામસ વડે કરીને જડતામાં જ બંધાવી રાખે. રાગ અને આસક્તિ એનાથી કંઈક જરા ઊંચી કક્ષાના કહેવાય. પ્રેમ આપણને એકની એક પરિસ્થિતિમાં કદી જકડાવી રાખતો નથી.

આપણે જેને જીવનના ગુરુ ગણીએ, માનીએ કે સ્વીકારીએ તેનામાં ઉચ્ચ્યમાં ઉચ્ચ પ્રકારનો પ્રેમ આપણા હદ્યમાં જગી જાય, એટલું જ નહિ એની સુવાસ માત્ર નહિ પરંતુ એનું અસ્તિત્વ અને એની નક્કર હાજરી આપણાં મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, પ્રાણ, અહમૂં અને હદ્યમાં પ્રગટ થઈને પ્રસરી જાય, ત્યારે જ ગુરુની ચેતનાશક્તિ આપણામાં કામ કરતી બની શકે છે.

પ્રેમ તો કેળવાતાં કેળવાતાં કેળવાય છે. પ્રેમને મર્યાદાઓ નથી. પ્રેમનું મૂળ ભાવ છે. ભાવનું મૂળ ચેતન છે.

‘જીવન સોયાન’, બી.આ., પૃ. ૨૨

(૪) મૈત્રીભાવ

મૈત્રીભાવ બંધુભાવથી પણ વિશેષ છે. ઈસા મસીહે અંતમાં પોતાના શિષ્યોને કહેલું કે હવે તમે મારા મિત્ર બની ગયા છો. શિષ્ય કે સેવક રહ્યા નથી. બુદ્ધ ભગવાને પણ પોતાના શિષ્યોને કહેલું કે હવે તમે વિહાર કરો. તેઓએ એને ‘મૈત્રીવિહાર’ નામ આપેલું.

મૈત્રીમાં હાર્દિક એકતા અને પ્રેમની વાત છે. મિત્રોમાં કોઈ ઓછું યોગ્ય અને કોઈ વધુ યોગ્ય એવો જે નથી. પ્રેમ ગુણોને વધારે છે અને દોષોને ક્ષમા કરે છે. મૈત્રીમાં હક્ક નથી હોતો, કર્તવ્ય હોય છે. વિજ્ઞાનયુગમાં દાસ્યભક્તિનો જમાનો આવ્યો. મૈત્રીમાં અત્યંત નિર્ભયતા હોય છે. ત્યાં સ્વાર્થની ગંધ સરખીયે નથી હોતી. અન્ય સંબંધોમાં સ્વાર્થ કે આસક્તિ હોય છે.

વિજ્ઞાનનો જમાનો કહી રહ્યો છે કે ‘દુનિયાના મનુષ્યો એક થઈ જાઓ. પરંતુ જૂના રાજનૈતિક, સામાજિક, ધાર્મિક સંસ્કારો જે મનુષ્યના ચિત્ત પર થઈ ગયા છે, તે એકતામાં અવરોધો ખડા કરે છે. પહેલાંની તુલનામાં આજે માનવસમાજ વધુ વેરવિભેર છે. એવી પરિસ્થિતિમાં મેં ભારતના સીમાપ્રદેશ આસામમાં ‘મૈત્રીઆશ્રમ’ની સ્થાપના કરેલી. મૈત્રીઆશ્રમ તરફથી એક લોક્યાત્રા નીકળેલી. બહેનોની એક ઢુકડી પગપાળા નીકળેલી. મૈત્રી એક સનાતન જરૂરિયાત છે. જ્યારે આ જમાનામાં તેની વિશેષ આવશ્યકતા છે.

આસામના માધવદેવે મનુષ્યના ચાર વર્ગો બનાવ્યા હતા. પહેલો વર્ગ અધમ. તેનાં લક્ષણ બતાવ્યાં કે તે દુનિયાભરના દોષો જ જુએ છે. એવા મનુષ્યને દુનિયા ચતુર કહે છે. પણ માધવદેવે એને અધમ કહ્યો. બીજો વર્ગ છે મધ્યમ આ વર્ગ મનુષ્યના ગુણ અને દોષ બંને

જુએ છે. એવાને રાજનીતિ ધુરંધર કહે છે. ધુરંધર એટલે શ્રેષ્ઠ. પણ માધવદેવે એને શ્રેષ્ઠ ન માન્યા. એના પછી ઉત્તમ મનુષ્યોનો વર્ગ આવે છે. દુનિયામાં ગુણ અને દોષ બંને છે. પણ ઉત્તમ મનુષ્ય કેવળ ગુણને જ બહાર ભેંચી લાવે છે. આવા મનુષ્યને દુનિયા ‘ભોળો’ કહે છે. પરંતુ એવા મનુષ્યના સંપર્કમાં આવીએ ત્યારે આપણું પરિવર્તન થાય છે. આ વૈષ્ણવોની બહુ મોટી શક્તિ છે. ચોથો વર્ગ છે ઉત્તમોત્તમનો. આવા મનુષ્ય અલ્ય ગુણનો વિસ્તાર કરીને જુએ છે તેનાથી દુનિયામાં બધે મૈત્રી સધાય છે. એવા મનુષ્યનું હૃદય શીતળ હોય છે. હૃદયની શીતળતા મૈત્રીનું સર્વોત્તમ સાધન છે.

પ્રેમ અને વિશ્વાસ ન રહે તો જે રાજનીતિમાં ચાલે છે તે અહીં પણ ચાલશે. ત્યાં વાતચીત માટે સામસામા બેસે છે, પરંતુ ચિત્તમાં અવિશ્વાસ રાખે છે. યુનોમાં આ નાટક ચાલે છે. આપણે દુનિયાનો પ્રેમ મેળવવા લલચાઈએ છીએ, પણ દુનિયાને પ્રેમ દેતા નથી. દેવાનું જાણતા નથી, લૈવાનું-ભોગવવાનું જાણીએ છીએ. તો પ્રેમ ક્યાંથી મળે? નામ, રૂપ, ગુણ, કાર્ય આ ચારેયથી પરિચય દઢ થાય છે. એ ઉપરાંત, એક પાંચમો પરિચય છે તે હૃદય પરિચય. મૈત્રીમાં અનાસક્તિ રાખીએ. આસક્તિ થયે પતન થાય.

હિંદુસ્તાનમાં પહેલી વાર ‘મૈત્રી’ શબ્દનું ઉચ્ચારણ વેદ ભગવાને કર્યું. વિશ્વામિત્ર ઋષિનો મંત્ર છે, જેમાં સૂર્યને મિત્ર કહ્યો છે. સહુ સાથે સમાન મૈત્રી કરનારા સૂર્યનારાયણને આદર્શ મિત્ર ગણી એને જ મંત્રની સંજ્ઞા આપી છે. આ વૈદિક ભાષા છે. પારસી ભાષામાં પણ સૂર્ય માટે મિત્ર શબ્દ આવે છે. આ મિત્ર સહુને જગાડે છે અને કાર્યમાં લગાડે છે.

‘ભૂમિપુત્ર’, તા. ૧૬-૮-૨૦૧૨, પૃ. ૧

(૫) ‘સંકલ્પશુદ્ધિ’ : એક મહાન સાધના

શ્રીમોટા

દૂધમાં ભળેલી સાકર જેમ એના અણુઅણુમાં ફેલાઈ જાય છે, માટીની ઉપર પડેલાં પાણીનાં ટીપાં પણ એનાં રજકણોમાં પ્રસરી જાય છે, પાણીમાં પડેલું મીઠું જેમ એનામાં પ્રસરી ગયા વિના રહેતું નથી, વીજળીનો આંચકો ગમે ત્યાં લાગવા છતાં જેમ શરીરમાં બધે ફરી વળે છે, આ બધાંને ફેલાતાં જેમ કોઈ બળ અટકાવી શકતું નથી અને આકાશમાંની વીજળી જેમ અનંત સુધી પ્રસરી જાય છે, ત્યાં થયેલી ગાજવીજની અસર જેમ બધે જ ફેલાય છે તે જ રીતે આપણા વિચારોની અસર, આપણી વાસનાઓની અસર પણ આપણામાં તો બધે ફેલાય છે જ, તેમ બીજે પણ ફેલાય છે. આમ, આપણા વિચારો આપણાને તેમ જ વિશ્વને ઘડતા હોય છે. જાણેઅજાણે પણ આપણું આચરણ ગમે તેટલું સારું હોય, તોપણ તે આપણે માટે બસ નથી. આચાર ઉપર તો પરિસ્થિતિનો પણ કાબૂ હોઈ શકે છે. અમુક સ્થિતિમાં આપણે મુકાયેલા હોઈએ ત્યાં અમુક રીતે જ વર્તવાનું બનતું હોવાથી ત્યાં અન્યથા વર્તવાનું શક્ય નથી.

કોઈ પણ વિચાર કે લાગણી સંકલ્પ વિના ઊઠવી સંભવિત નથી, એટલે આપણું કામ તો સંકલ્પશુદ્ધિનું છે. સંકલ્પશુદ્ધિ એ પણ આપણી એક મહાન સાધના છે. એ શુદ્ધિ જેટલે અંશે સધાઈ એટલે અંશે સર્વ કંઈ સધાયું માનવાનું છે. તે ત્યારે જ સધારો કે જ્યારે આપણે એકમાં જ, માત્ર એકમાં જ રસ ધરાવ્યા કરીશું, અને એના જ વિચારો કર્યા કરતા હોઈશું, ત્યારે બીજા વિચારો આવતા હશે પણ એમાં આપણો રસ ના હોવાથી તેઓ એ મનની ભૂમિકામાં

તા. ૮-૧૧-૧૯૪૦
ભૂસાય નહિ એવાં પગલાં પાડી શકશે નહિ. સંકલ્પશુદ્ધિ માત્ર વિચાર અટકાવ્યાથી થવી શક્ય નથી, કારણ કે જ્યાં સુધી આપણામાં સંસ્કાર પડેલા છે, ત્યાં લગી સંકલ્પશુદ્ધિ થવી શક્ય નથી, સંસ્કાર પણ ત્યારે જ નાચ પામશે કે જ્યારે આપણે કશામાં એકરાગ-તલ્લીન થઈ ગયા હોઈશું. જેમ કોઈ ગંભીર અને ભયંકર નસ્તર કરતી વખતે સર્જન એકચિત હોય છે અને કંઈ પણ વચ્ચેમાં અડચણ ના થાય તેની, પહેલેથી તૈયારી કરી રાખે છે. જેમ કે ઓપરેશન દરમિયાન વચ્ચે વચ્ચે જે જોઈતું હોય છે તે પૂર્વ તૈયારીના કારણે મળ્યા કરે છે. વળી, વચ્ચે જરા પણ અડચણ કે ખલેલ પડે, તો અને કંઈનું કંઈ થઈ જાય છે અને આખું વાતાવરણ પણ ત્યારે ગંભીર અને ભારે થઈ જાય છે, તેમ આપણે આપણાં કામમાં થવું પડશે.

આપણે આપણું વલોવણ કર્યા કરવાનું છે ખરું, પણ તેમાં હાંફળાંફાંફળાં કે અસ્વસ્થ થયા વિના. જેમ કોઈ બીજાના ગુણાવગુણો વિશે માનસશાસ્ત્રીય દણિએ વિચાર કરીને તેનું પૃથક્કરણ આપણે કરીએ છીએ તેમ આપણે આપણું પણ કરવાનું છે. ત્યારે જેમ આપણાને કશી લેવાદેવા રહેતી નથી તેમ આમાં આપણે લેવાદેવા રાખવાની નથી, તેમ છતાં પાછો સ્વાર્થ રાખવાનો છે. જે પરિણામ આવ્યા કરે કે જણાતું રહે તેમાંથી આપણાને વેગ મળે એવો સુધારોવધારો કર્યા કરવાનો છે.

આપણે તો માત્ર ભગવાનના પ્રેમ ખાતર-એ પ્રેમમાં લય પામવા ખાતર જ - તેમ કરવાનું છે.
‘જીવન પગથી’, ચોથી આ., પૃ.૩૮ □

(૬) સત્ત્વ-રજસ ગુણ અને સ્ત્રીપુરુષની રચના

શ્રીઉપાસની મહારાજ

જગતનો વ્યવહાર કરવા માટે રજોગુણનો જરૂર છે. કારણ રજોગુણનો જે ગુણધર્મ છે, તેના સિવાય જગતનો વહેવાર કરવો કયારેય શક્ય નથી. અને સત્ત્વગુણ સિવાય પરમેશ્વરપદે જવું શક્ય નથી.

કામ, કોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર એ છને ખડુરિપુ કહે છે. એ છ જણ મનુષ્ય પાસે હોવા સિવાય જગતનો કોઈ પણ વ્યવહાર થવો શક્ય નથી. કામ એટલે અનેક પ્રકારની વાસના. આ પ્રથમ ઉત્પન્ન થયો જ ન હોત તો બાકીના પાંચ જણાની ઉત્પત્તિ થઈ જગતવહેવાર થવો પણ સંભવનીય ન હતો. જગતવહેવારને પ્રથમ કામ-વાસનાની ગરજ છે. પછી વાસના તૃપ્ત કરવા માટે જે જે કંઈ નિરનિરાળા વહેવાર કરવા પડે છે તે સર્વ પરાવલંબી હોય છે. પછી તે વાસના તૃપ્ત કરવા માટે જે જે મનુષ્યો સાથે અથવા બીજી કોઈ વ્યક્તિ સાથે સંબંધ જોડવો પડે તેમાં કોઈ સારી હોય, કોઈ ખરાબ હોય, તો તે વાસના તૃપ્ત થવા માટે વચ્ચે વચ્ચે લોભ પણ વધે, કોધ પણ ઉત્પન્ન થાય, મોહમાં પણ પડાય, મદ પણ ઉત્પન્ન થાય, અને મત્સર પણ આવે.

પ્રસંગે પ્રસંગે આ પાંચ-છ જણાની વચ્ચે મદદ થતી રહે છે અને જગતનો વહેવાર તે પ્રમાણે થતો રહે છે. આવી રીતે જગતનો વહેવાર કરતાં કરતાં આ છ જણાનું જોર અધિકારિક મન પર થાય છે અને તેથી મનુષ્ય અધિકારિક વહેવારમાં જ ગુંથાયેલો રહે છે. જો મરી જાય, તોપણ આ છ જણાની અસરમાંથી મુક્ત થઈ મરી જવાતું નથી. પુનઃ તે છ જણાના પાશમાં જ રહી જન્મ લઈ તેઓના જ પ્રાબલ્યના યોગે પુનઃ પુનઃ જગત:

વહેવાર કરતો જ રહે છે.

રજોગુણ સ્વાભાવિક રીતે જ પુરુષોમાં મૂકેલો છે. જન્મોજન્મ છ જણાના પ્રાબલ્યથી ગુંથાયેલો જીવ પોતાની મેળે પોતે એકાએક સ્વચ્છ, સાફ થઈ તેમાંથી નીકળી શકતો નથી. અને તેમાંથી પૂર્ણપણે છૂટ્યા સિવાય પરમેશ્વરી પદે જઈ શકતું નથી.

પરમેશ્વરી પદે જ્ઞાનપ્રાપ્તિ સિવાય જવાતું નથી અને જ્ઞાનપ્રાપ્તિ સત્ત્વગુણ સિવાય ઉત્પન્ન થતી નથી. એટલે પુરુષ જાતિને રજોગુણમાંથી છૂટી સત્ત્વગુણના આધારે ઈશ્વરપદે જઈ શકાય તે માટે સર્વથી જ સ્વભાવતઃ જ સત્ત્વગુણ વિશિષ્ટ એવો સ્ત્રીસમાજ નિર્માણ કરેલો છે.

સ્ત્રીજાતિમાં હંમેશ સાત્ત્વિકવૃત્તિ હોવી જોઈએ અને પુરુષોમાં રાજસવૃત્તિ હોવી જોઈએ. રજોગુણના યોગે પુરુષોએ જગતવહેવાર કરવો અને સાત્ત્વિક સ્ત્રીઓના યોગે જગતવહેવારના દોષમાંથી પુરુષોએ રજોગુણના દોષમાંથી મુક્ત થવું. એવો મૂળમાં ઈશ્વરી સંકેત છે. એટલે સંકડો હજારો વર્ષના પૂર્વકાળથી પુરુષજાતિએ જગતવહેવાર ચાલે એવી ધાર્મિક પદ્ધતિએ વહેવાર કરવો અને સ્ત્રીઓએ જગત પૈકી કોઈ પણ વહેવાર ન કરતાં રજોગુણથી અલિપ્ત રહી સત્ત્વગુણની વૃત્તિ થાય એવી જ પદ્ધતિએ વર્તવું. પુરુષોએ પણ સ્ત્રીઓને એવી રીતે રાખવી કે જથી એમનામાં જગતવહેવારનો કોઈ સંબંધ આવે નહિ. આવી જ શાસ્ત્રાજ્ઞા છે.

સ્ત્રીઓમાં રહેલા સાત્ત્વિક ગુણ, તે જ આગળ જતાં સ્ત્રીજાતિના ગુણધર્મસહિત પુરુષોમાં પ્રવેશ કરી પુરુષોને જ્ઞાનપ્રાપ્તિ થાય - આ છે મૂળથી નિયમ. ‘શ્રીઉપાસની વાક્યસૂચા ભા-૧’, પ્ર.આ., પૃ. ૧૫૨ □

(૭) ‘મોટા’ ના જીવનનો ચેતનાત્મક પ્રયોગ

શ્રીમોટા

સાધનાપંથમાં વિકાસ થતાં થતાં શ્રેયાર્થને સૌ પ્રથમ તટસ્થતાનો અનુભવ થતો હોય છે. તે તટસ્થતા જ્યારે તેના સંપૂર્ણ પરિપક્વપણાની સ્થિતિમાં જીવતી પ્રગટી ગયેલી હોય છે, ત્યારથી જ શ્રેયાર્થના જીવનનો ઉધ્ઘર્ષ વિકાસ સતત ચાલ્યા કરવાની સ્થિતિમાં મુકાઈ જતો હોય છે.

આવી સક્રિય ચેતનાત્મક તટસ્થતા જો પ્રગટેલી હોય છે, તો કંઈ જ કશામાં તેનાથી ભેળવાઈ જવાતું નથી. તે કંઈ કશામાં સંપૂર્ણપણે લપેટાઈ પણ ન જાય. તે કિનારા પર ઊભો રહીને જે તે બધું પસાર થતું નીરખી શકે છે. આવી તટસ્થતાની ભૂમિકા પાકી જાય છે, તે વેળાથી જ જીવનવિકાસના ઉધ્ઘર્ષ પ્રયાણનો માર્ગ વિશેષ ને વિશેષ મોકળો બનતો જાય છે.

તટસ્થતાની આવી સંપૂર્ણ પરિપક્વપણાની ભૂમિકા પછી સમતાની ભૂમિકા પ્રાપ્ત થાય છે. એવા સમત્વને તો શ્રીગીતા માતાજીએ યોગ કહેલો છે. આ સમતાની ભૂમિકા સાધકના જીવનમાં જ્યારે પ્રગટે છે, ત્યારે એનો યોગ અને શ્રીભગવાનની ભાવનાની સભાનતા (Awareness) સતત, અખંડપણે જીવતીજગતી પ્રવત્ત્ય કરતી હોય છે. એવું સમત્વ જીવનમાં પ્રગટે છે, ત્યારે એને કોઈ પ્રકારનું બંધન નથી હોય.

આ પ્રકારે શ્રીભગવાનની સાથેની એના હંદયની સાંકળ ત્યારે અખંડિત છે અને શાશ્વત પણ છે. બીજાં ગમે તે કર્મોમાં તે પરોવાયેલ હોય તેમ છતાં તે તો સતત શ્રીભગવાનની ધારણાની સભાનતામાં જ હોય છે.

આ ભૂમિકા પછી સાક્ષીપણાની ભૂમિકા પ્રગટે છે અને તે ચેતનના સંપૂર્ણ અનુભવની પરિપક્વ ભૂમિકાનું લક્ષણ છે. શરીર જ્યારે

કોઈ પણ રોગથી માંદું હોય ત્યારે તેની સ્વસ્થતા ટકતી નથી. મારા શરીરમાં કોઈ એકાદ રોગ નથી, ઘણા રોગો છે, જેમ કે :-

માથામાં ઝામર, આંખમાં ખીલ, ચામડીનું દર્દ, લોહીના દબાણની અનિયમિતતા (Fluctuating), દમ, આંખનું દર્દ, મૂત્રપિંડ (Prostrate gland), અનિદ્રા, ગળાનું દર્દ, હરસમસા, કરોડરજજુના ત્રાણ મણકા વચ્ચેની બે ગાંદી ખસી ગયેલી છે, ને જેને કારણે શરીરને સૂઈ રહેવું પડે. ને તેનું દર્દ તો સતત ચાલુ જ રહ્યા કરે...

ઉપરના બધા જ રોગો પીડાકારી અને વેદના ઉપજાવનારા છે. વળી, તે બધા જ રોગો કોઈ ને કોઈ રીતે પરખાઈ શકાય તેવા છે. શરીર જ્યારે પીડાતું હોય ત્યારે મન સંપૂર્ણપણે શરીરમાં વળગોલું રહે છે. સામાન્ય માનવીનું સમગ્ર જીવન શરીરમાં જ સમાયેલું છે. તેની સકળ પ્રવૃત્તિના કેંદ્રમાં માત્ર શરીર છે. શરીરની માંદગી જ્યારે વધારે હોય છે ત્યારે મન તેમાં જ એકાકાર થઈ જાય છે. !

એટલે મારા શરીરને જે આટલા બધાં રોગો ને દર્દી મળ્યાં છે, તેને હું ભગવાનની કૃપાપ્રસાદી સમજું છું. આ બધાં જ દર્દી ભારે વેદના પ્રગટાવનારાં છે. તેમ છતાં શ્રીભગવાનની કૃપાથી આશ્રમમાં આવતા બધા જ લોકો સાથે હસીખુશી અને આનંદથી વાર્તાલાપ થાય છે. તેમના જીવનના પ્રશ્નોમાં પણ ભાગ લેવાય છે.

આ ઉપરાંત, જે જે કંઈ પરમાર્થનાં કર્મો હાથ પર લેવાયેલાં છે અને તે માટે જે કોઈ દક્ષિણા આપવાનું સ્વીકારે અને તેવું આમંત્રણ જ્યાં મળ્યું હોય તેવાં અનેક ઠેકાણે જવા-

આવવાનું શ્રીપ્રભુકૃપાથી બન્યા કરે છે. આ એકલા મણાકાળનું દઈ જ ભયંકર વેદનાકારી છે. મોટરમાં સૂતાં સૂતાં જવાનું હોય છે, તેમ છતાં પણ તેવી મુસાફરી કરીને શરીરનું જે આમ તેમ હાલવાનું અથડાવાનું દઈ ઘણું વધી જતું હોય છે. કરોડરજીજીનું દઈ ઘણું વધી જતું હોય છે. આવું હોવા છતાં પણ શ્રીભગવાનની કૃપાથી કોઈ પણ આવો કાર્યક્રમ દર્દને કારણે જતો કરવાનું બન્યું નથી.

આટલા બધા પીડાકારી અને વેદનાકારી રોગ હોવા છતાં રોજ ને રોજ કેટલાં બધાં માણસો સાથે આનંદથી વાર્તાલાપમાં રહી શકાય છે. તે જ નહિ પરંતુ તે તે વખતે પણ આ ‘મોટા’ તો ભજન લખવાની પ્રક્રિયામાં જ પડ્યા કરેલા હોય છે. અનુભવ આશ્રમમાં આવતાં દરેક ભાઈબહેનનો છે.

આટલાં બધાં રોગ ને દઈ હોવા છતાં એકબાજુથી બધાંની સાથે વાર્તાલાપમાં રોકાવું ને તેથી કોઈ પણ જાતની જરા સરખી ઉદાસીનતાા, ઉદ્બેગ કે રોગથી પ્રગટતી વેદનાનું કોઈ પણ લક્ષણ વિના આનંદથી વિભોર થઈ બધાંની સાથે ટોળટ્યા કરવા ને ગમ્મત કરવી એ પણ ‘મોટા’ નું એક અનોખા પ્રકારનું દર્શન છે.

વળી, તે સાથે સાથે જ ભજનના સર્જનમાં જ પરોવાયેલા રહ્યા કરવું, આવી ‘મોટા’ના જીવનની જે વાત્સવિકતા છે ને તે રીતે પણ તેમની પાસે આવનારાઓને માત્ર આટલી સમજણ ભગવાનની કૃપાથી પ્રગટવાની હોય તો પ્રગટી શકે ખરી.

કેટલાક સ્નેહીઓ ને મારા ઉપર લાગણી રાખનાર તથા કેટલાક પ્રતિષ્ઠિત દાક્તરો પણ

જે રોગ નસ્તરથી મટી શકે એવા છે તેનું નસ્તર મુકાવડાવીને તે રોગની વેદનાથી મુક્ત થવાની સલાહ આપે છે, પરંતુ મારા દિલની જે એક એવા પ્રકારની સમજણ છે કે આટલાં બધાં પીડાકારી દઈ હોવા છતાં શ્રીભગવાનની કૃપાથી એની જીવતીજાગતી ચેતનાત્મક ભાવનાથી સભાનતામાં પ્રત્યક્ષપણે રહી શકાયાનો આ તો જીવતોજાગતો એક દાખલો છે.

કેટલીય વાર દૂર દૂરનાં સ્થળે મોટરમાં સૂતાં સૂતાં જવાનું થતું હોય છે, ત્યારે તે ‘મોટા’ના શરીરને જે વેદના થાય છે, તે હકીકત વાસ્તવિક હોવા છતાં તેવી પ્રત્યક્ષ વેદનાથી તે આવરાઈ ગયેલો નથી. જ્યાં ત્યાં પહોંચતાંની સાથે જ ત્યાં જે બધાં એકઠાં થયેલાં હોય છે તેમની સાથે વાતોચીતોમાં તુરંત જ રોકાઈ જવાનું બનતું હોય છે ત્યારે શરીરમાં વેદના હોવા છતાં જે સહજ રીતે આ ‘મોટા’ વર્તે છે, તેવી રીતે સામાન્ય માનવીનું શરીર નહિ વર્તી શકે. એટલે આ તો શ્રીપ્રભુકૃપાથી ‘મોટા’ના જીવનનો જીવતોજાગતો ચેતનાત્મક પ્રયોગ છે.

‘જીવન તપ’, પ્ર.આ.,પૃ.૨૬

ગયેલા આત્માને...

‘હરિભાવ’ કે જે શરૂઆતમાં ‘હરિવાણી’ તરીકે ઓળખાતું હતું તેના આઘસ્થાપક સ્વ. શ્રી હર્ષદભાઈ શામળદાસ શાહનાં પુત્રી પૂર્ણિમાબહેન કૌશિકભાઈ શાહ તા. ૧૦-૪-૨૦૨૨ને મંગળવારે અમદાવાદ ખાતે દેવલોક પામ્યાં છે.

પૂજ્ય શ્રીમોટા તેઓને યશકલ્યાશ પ્રેરે
તેવી પ્રાર્થના... - સંપાદક

(૮) સત્સંગ

કબીરજી

(૧)

કબીર સંગત સાધુ કી હરૈ ઔર કી વ્યાધિ,
સંગત બૂરી અસાધુ કી આઠો પહોર ઉપાધિ.

કબીર કહે છે કે સંતનો સંગ બીજાનાં દુઃખનું
નિવારણ કરે છે, પણ દુર્જનનો સંગ તો આઠે
પહોર ઉપાધિ કરાવે છે.

(૨)

કબીર સંગત સાધુ કી જો કી ભૂસી ખાય,
ખીર ખાંડ ભોજન મિલ સાકટ સંગ ન જાય.

કબીર કહે છે કે જવનું થૂલું ખાવાનું મળે
તોયે સંતનો સંગ જ સારો, પણ ખીર સાકરવાળાં
મિષાન્ન ભોજન મળે તોયે દુર્જનના સંગમાં
જવું નહિ.

(૩)

કબીર સંગત સાધુ કી જ્યો ગંધી કા બાસ,
જો કછુ ગંધી હે નહિ તો ભી બાસ સુબાસ.

કબીર કહે છે કે સંતનો સંગ તો અતાર
વેચનારની સોબત જેવો છે, એ આપણને કંઈ
જ ન આપે તોપણ માત્ર એની પાસે રહેવાથી
મધમધી ઊઠીએ છીએ.

(૪)

મથુરા ભાવેં દ્રારિકા ભાવેં જા જગનાથ,
સાધ સંગતિ હરિ ભજન બિનુ કુછ ન આવે હાથ.

ચાહે મથુરા કે દ્રારિકાના તીર્થધામમાં ફરો
કે જગન્નાથની જાત્રાએ જાઓ, પણ સંતનો
સમાગમ અને હરિભજન વગર કશુંધે (પુષ્ય)
હાથમાં આવશે નહિ.

(૫)

તે દિન ગાયે અકારથી સંગતિ ભાઈ ન સંત,
પ્રેમ બિના પશુ જીવના ભક્તિ બિના ભગવંત.

સંતનો સમાગમ ના સેવ્યો હોય તેવા

જિંદગીના દિવસો ફોગટ ગયા એમ સમજવું.
ભગવાનની ભક્તિ અને પ્રેમ વિનાનું જીવન
પશુ સમાન છે.

(૬)

કબીર મન પંધી ભયા ભાવે તહંવા જાય,
જો જૈસી સંગતિ કરે સો તૈસા ફલ ખાય.

કબીર કહે છે કે આ મન તો પંખી જેવું થઈ
ગયું છે. એ તો અને જ્યાં ગમે ત્યાં જઈ શકે છે.
જે જેવો સંગ સેવે છે, તેવું જ ફળ તે પામે છે.

(૭)

કબીર ખાંઈ કોટ કી પાની પિબે ન કોય,
જાય મિલે જબ ગંગ સે સબ ગંગોદક હોય.

કબીર કહે છે કે કુલ્લાની (મલીનતાભરી)
ખાઈનું પાણી કોઈ પીતું નથી. પરંતુ જો એ
જ પ્રવાહ ગંગામાં મળી જાય છે, તો તે બધું
જળ ગંગોદક-પવિત્ર ગંગાજળ બની જાય છે.
(સત્સંગ જીવનને નિર્મણ કરે છે.)

(૮)

જાનિ બૂજિ સાંચી તજૈ કર જૂઠી સો નેહ,
તાકી સંગતિ હે પ્રભુ સપને હુ મતિ દેહ.

જાણીબૂજુને જે સાચાનો સંગ છોડીને જૂઠા
સાથે સ્નેહ રાખે છે, તેવાનો સંગ હે પ્રભુ !
મને સ્વન્નમાં પણ ના આપીશ.

(૯)

તોહિ પીર જો પ્રેમ કી પાકા સેતી ખેલ,
કાંચી સરસો પોરિ કે ખલી ભયા ના તેલ.

તને જો પ્રેમભક્તિની ચટપટી લાગી છે,
તો તું પાકા (સાચા જ્ઞાની સંત)નો સંગ કર.
કાચા સરસવ (અધકચરા સાધુ) પીલવાથી તને
ખોળ કે તેલ (જ્ઞાન) નહિ જ મળે.

‘કબીર વચ્ચનાવલી’, મ્ર.આ., પૃ. ૭૬

(૮) આધાત અને પ્રત્યાધાત

શ્રીમોટા

‘જેવો આધાત તેવો જ પ્રત્યાધાત’ એ જડ વસ્તુઓમાં પ્રચલિત નિયમ છે. ભીતિ ઉપર હાથ પણાડીએ તો જેટલા જોરથી પણાડું હોય તેટલા જોરથી આપણાને વાગે. રુની બાબતમાં તેવું થતું નથી, પણ ત્યાં પણ જેટલા જોરથી રૂ દબાવીશું તેટલું તે સંકોચાશે. ઈચ્છાપૂર્વકનો પ્રત્યાધાત કરવો એ જડ વસ્તુનો સ્વત્પાવ કે ગુણ નથી.

એક દસ્તિએ જોતાં સૂચિમાં ‘જડ’ જેવું કશું જ નથી, બધું જ ઓછાવતાા પ્રમાણમાં ચૈતન્યમય છે, તેવી જ રીતે આધાત-પ્રત્યાધાત સંબંધમાં પણ વિકાસ, ચૈતન્યના વિકાસના પ્રમાણમાં થતો જાય છે. પશુઓમાં ખાસ કરીને નારીજાતિ જોરથી પ્રત્યાધાત કરે છે. પશુઓમાં જે વેરવૃત્તિ સાધારણ રીતે જોવામાં આવે છે, તે પણ આધાત-પ્રત્યાધાતના ભૌતિક સિદ્ધાંતનું જ સ્વરૂપ છે. માનવીમાં પણ વેરવૃત્તિ છે અને તેટલે અંશો તે પશુ છે.

માનવીમાં છેક હલકી જાતથી છેક ઊંચી જાત સુધીના થરોની શક્યતા છે. જેમ નીચી કોટી તેમ આધાત જેવો જ પ્રત્યાધાત એવો નિયમ. વળી, શક્તિ હોય અને આધાત કઠતો હોય તો વધારે પ્રમાણનો દુઃખ દેનારો પ્રત્યાધાત હોવાનો. જોકે એકંદરે માનવી પશુ કરતાં આધાત પ્રત્યાધાતના નિયમને ઓછો વશ હોય છે.

આવાં જ કારણોસર માનવીજીવનું પણ જેમ જેમ ઉધ્વર્ગમન થતું જાય છે, તેમ તેમ આધાતની સાથેના એના પ્રત્યાધાતોમાં ફર પડતો જાય છે. દુઃખદ આધાતની સામે તરત જ વેર જેવો પ્રત્યાધાત એ એની પ્રકૃતિની પ્રેરણ છે, પણ એ જ પ્રકૃતિમાં સ્વવિકાસનો ગુણ રહેલો હોવાથી માનવીમાં બીજી સામી

પ્રેરણ પણ રહેલી હોવાથી તેના બળ વડે પેલા નિયમને માનવી પોતાને વશ રાખવામાં ઉત્તરોત્તર વિશેષ શક્તિમાન થતો જાય છે.

માનવીમાં ઘણી વાર મનમાં અત્યંત તિરસ્કાર અને દ્વેષ હોય પણ બહારથી મીઠાશથી વર્તતા માનવીઓ આપણો જોઈએ છીએ. તેઓ તેવું વર્તન રાખી શકે છે, કેમ કે તેમનામાં બુદ્ધિએ એક નવું બળ આપ્યું છે, અને તેથી તેઓ જાણો છે કે મીઠાશભર્યું વર્તન ના રાખવાથી તેમને પોતાને જ હાનિ થશે. આ થયું કેવળ વિચારને લીધે આધાત પ્રત્યાધાતના નિયમનું નિયમન.

આગળ જતાં માનવી બુદ્ધિ અને હદ્ય એમ બંનેનાં બળોનો એટલો વિકાસ કરતો થાય છે કે છેવટે આધાત અને પ્રત્યાધાત એ બે કિયાઓ જુદી જ પડી જાય છે. આમાં પણ શરૂઆતમાં આધાતની સામે વેરવૃત્તિ ઉપજે છતાં વર્તનમાં અંકુશમાં આવે તે પછી વાડીમાં પણ અંકુશમાં આવે. એટલે નહિ જેવી જ વેરવૃત્તિ ઉપજે. ક્યારેક એક ઉપરનો રોષ બીજા ઉપર ઠલવાઈ જાય છે.

અંતમાં સમજણ, લાગણી વગેરેનો સંયમ એટલો ગાઢ થતો જાય છે કે કોઈ પણ આધાત થાય ત્યારે તેનો પ્રત્યાધાત કે બદલો કેમ વાળવો, અથવા તો આધાતના પરિણામે કેવી વૃત્તિ ઊઠવા દેવી, કેવો ભાવ થવા દેવો એ બધું પોતાના હસ્તકની પોતાના કાબૂની વાત છે એવો સાધકને અનુભવ થાય છે. આવું શક્ય છે અને સાધ્ય પણ છે. જ્ઞાનપૂર્વકની સહનશીલતા કેળવાય છે ત્યારે ઉદ્દેગ તો ક્યાંયે જતો રહે છે એટલું જ નહિ પણ પ્રસન્નતા ઘણી વધારે રહે છે.

‘જીવન સંદેશ’, છઠી.આ., પૃ.૬૧ (સંકલન) □

(૧૦) કર્મ, વિકર્મ અને અકર્મ

રવિશંકર મહારાજ

જગતના હિતની પ્રવૃત્તિ એ કર્મ. આપણે શાંતિથી જીવી શકીએ, ઉપાધિ થાય નહિ અને જે કરીએ અનાથી લોકોનું કલ્યાણ થાય.

કર્મ :- ખેડૂત ખેતી કરે છે અનાથી દુનિયાને ફાયદો થાય છે. ‘મારા માટે’ ના બદલે વિશાળ ભાવનાથી ખેતી કરે તો એને આનંદ થાય. જંગલમાં ભરવાડ લોકો હજારો ઘેટાંને ચરાવતા ફરે છે. ટાઢમાં ધૂજે. તાપ ને વરસાદ સહન કરે પણ એ તપસ્વી ના કહેવાય કારણ કે એ પોતાને માટે કરે છે. પણ જો લોકહિતની ભાવનાથી આ કામ કરે તો એ કર્મ એને આનંદ આપનારું થાય.

વિકર્મ :- શંકરાચાર્ય વગેરે આચાર્યોએ વિકર્મને ખરાબ કર્મ કહ્યું છે. પણ વિનોબાળાં વિકર્મને ‘વિશેષ કર્મ’ કહ્યું છે. જગન્નાથપુરીમાં ભાષણ કરતાં વિનોબાળાં કહ્યું કે કર્મથી માણસ ટકે છે. જ્ઞાન વગર કર્મ કરતા રહેવાથી માણસ જડ થઈ જાય છે. પણ જો ભક્તિ હોય તો એને થાક નથી લાગતો. કર્મ, જ્ઞાન અને ભક્તિ એ ગ્રાણે મનુષ્યને તારનાર છે. વિકર્મ એટલે ભક્તિયુક્ત કર્મ કરવું તે.

ભક્તિના નવ પ્રકાર છે. એને નવધાભક્તિ કહેવાય છે. એમાં મુખ્ય ગ્રાણ છે. (૧) ગાવું, (૨) રડવું અને (૩) પ્રદર્શન કરવું. અત્યારે ભક્તિમાં ગ્રાણ કાણાં પડ્યાં છે. આખો દિવસ ભજન ગાય ‘વૈષ્ણવ જન તો તેને રે કહીએ, જે પીડ પરાઈ જાણો રે’ પણ તે આચરણમાં મૂકે નહિ. પારકાંની પીડ જાણો નહિ. માત્ર ગાયા કરે.

(૨) કેટલાક માણસો ભગવાન પાસે જાય. રડતાં રડતાં કહે, ‘હે ભગવાન ! આ જગતમાં બહુ દુઃખ, બહુ પાપ...’ એમ કરી આંસુ સારતા ચાલ્યા જાય. પણ કોઈનું દુઃખ ઓછું કરવા કંઈ કરે નહિ. બીજી પણે એમના ચહેરા પર કશું નહિ.

(૩) ભક્તિનો આંબર કરે, પ્રદર્શન કરે, પણ કિયામાં કશું મૂકે નહિ.

દિલમાં ભક્તિભાવ હોવા છતાં આ ગ્રાણ કાણાંમાંથી એ નીકળી જાય છે.

કર્મમાં ભક્તિ આવે તો કર્મનો થાક લાગતો નથી. કર્મમાં મન ના પરોવાય અને ભક્તિભાવ (પ્રેમ)ના જાગે એટલે એને થાક લાગે.

અકર્મ :- જમણવાર થાય છે ત્યારે ઘરડાઓ આવીને પાટ ઉપર બેસે છે. કામ કશું કરતા હોય એવું દેખાતું નથી. પરંતુ ત્યાંની વ્યવસ્થાનું બરોબર ધ્યાન રાખે. બધાને બરાબર પિરસાવે એ પોતે કામ કરવા ઉઠે નહિ પણ બધા પાસે કરાવે. અકર્મમાં કર્મ થાય પણ દેખાય નહિ.

અમદાવાદમાં મિલમજદૂરોએ હડતાલ પાડી હતી અને સંકલ્પ કર્યો હતો કે પગાર નહિ વધે ત્યાં સુધી કામે નહિ ચઢીએ. એ સંકલ્પ તૂટવાની તૈયારીમાં હતો. ગાંધીજીને એની ખબર પડી. એટલે એ મજૂરો પાસે ગયા અને એમને કહ્યું કે તમે સંકલ્પને તોડો છો તે બરાબર નથી. ગાંધીજીએ એ માટે ઉપવાસ શરૂ કર્યા. પછી મિલમાલિકો અને મજૂરો વચ્ચે સમાધાન થયું. ત્યારે ગાંધીજીએ કહ્યું કે મારે તો મજૂરવર્ગનો સંકલ્પ તૂટે નહિ એટલા જ માટે ઉપવાસ કરવા પડ્યા. કલ્યાણકારક સંકલ્પથી આપણે તેજસ્વી થઈએ. માણસની એ શક્તિને ઓજસ કહે છે.

કેટલાંક કર્મ દેખાય સારાં પણ ભયંકર પરિણામ લાવનારાં હોય છે. કર્મની ગતિ બહુ ગહન છે. સારી વસ્તુનું અને ખરાબ વસ્તુનું જ્ઞાન થવું જોઈએ. ધર્મને અને અધર્મને પણ જાણવો જોઈએ.

માણસ કર્મ કરતો ન હોય છતાં ઠગલાંધ કર્મો થતા હોય છે. મોટા વેપારીની ઘડી બધી દુકાનો ચાલતી હોય છતાં તે તો એક જ જગ્યાએ બેસી રહે

છે. બીજા જુએ તો એ તો ગાઈ ઉપર જ બેઠો રહે છે. કર્મ ના કરવા છતાં કર્મ થયા કરે છે. નદી આખો દિવસ વધ્યા કરે છે. સૂર્ય આખો દિવસ ફર્યા કરે છે. આ બધાં કર્મમાં અકર્મ રહેલું છે.

મા પોતાના બાળકને ભીનામાંથી ઉઠાવીને કોરામાં સુવાડે અને પોતે ભીનામાં સૂઈ જાય છે. રાત્રે ઉજાગરા થાય છતાં અને એ કર્મમાં વિકર્મ છે.

કર્મ કરવા છતાં કર્મ કરું દું એવું જેને લાગતું નથી એ યોગી ગણાય છે. એના કર્મથી બધાંનું ભલું થાય. સારું કર્મ નકામું જતું નથી. જંકું ભણું વૈદ્યની વાત છે. એક મુસલમાન બાઈ તેમની પાસે આવીને કહે કે, એના નાના દીકરાને દર્દ થાય છે. તે કોઈ મટાડતું નથી. વૈદ્ય એના છોકરાને મૂકી જવાનું કહ્યું. ચાર મહિને એનું દર્દ મટાડ્યું.

જામ સાહેબનું અવસાન થયું. તેના સ્મારક ફાળામાં ગામના શેઠે ૫૦૦ કોરી (તે વખતનું ચલાણ -સં.) લખાવી. આ વૈદ્ય ૧૦૦૦ કોરી લખાવી. કોઈક શેઠને વધારે લખવા કહ્યું, શેઠે એકમાંતું વધાર્યું, તો વૈદ્ય પણ એક મીઠું વધાર્યું. ગામમાં વાત ફેલાઈ ગઈ. વૈદ્ય પાસે એટલી રકમ તો ન હતી, આ વાતની પેલા મુસલમાનને ખબર પડી. એ આફિકા જઈને કમાડી કરીને આવ્યો હતો. એને થયું કે મને તો આ વૈદ્ય બચાવેલો. તરત જ એ વૈદ્ય પાસે ગયો અને ૨૦૦૦ ગીનિ આપી. આમ કરેલું સારું કામ નકામું જતું નથી. અજાણતાં પણ આવું કર્મ થઈ જાય છે અને લોકોને એ ખપમાં આવે છે.

‘ગીતા બોધવાણી’, પમી આ., પૃ. ૨૧૭ □

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ને મળેલ દાન/ભેટ

ક્રમ	સર્વેક્ષી નામ	ગામ	રકમ રૂ.	
૧.	શશીકાન્ત છોટાલાલ શાહ (જ્ઞાનદાન)	અમદાવાદ	૫૧૦૦૦/-	
	જીવનસરફરનાં ૭૫ વર્ષ તથા સર્જણ લગ્નજીવનનાં ૫૦ વર્ષ થયા નિમિત્તે	શુરત	૧૧૧૧/-	
૨.	બળવંતરાય કાનજીભાઈ જોખી	ગં.સ્વ. સ્વ. નિરૂપાભહેન રજનીકાત જોખીની પ્રથમ પુણ્યતિથિ નિમિત્તે ભેટ	વોદરા	૫૦૦૦/-
૩.	અંજના આર. દેસાઈ	મુંબઈ	૫૦૦૦/-	
૪.	કુંતલ મારફતિયા (રામનવમી ઉત્સવ ભેટ)	અમદાવાદ	૨૫૦૨/-	
૫.	મનોજભાઈ કેશવલાલ ગોવિદિયા	સ્વ. પિતાશ્રી કેશવલાલ ડાખાલાલ ગોવિદિયા તથા સ્વ. માતુશ્રી વસ્તબહેન કેશવલાલ ગોવિદિયાની પૂજ્યસમૃતિ નિમિત્તે	અમદાવાદ	૧૧૧૧/-
૬.	એક સ્વજન	સુરત	૫૦૦૦/-	
૭.	નરેશભાઈ એચ. જાની	ભાવનગર	૧૧૦૦/-	
૮.	ગુણવંતભાઈ આર. ભૂંગરિયા	અમદાવાદ	૫૦૧/-	
૯.	મહેન્દ્રભાઈ ગટુભાઈ મોટી	અમદાવાદ	૫૦૧/-	
૧૦.	પૌત્ર જેહાન દેવાંશુ મોદીના જન્મદિવસ (૧૦/૫) નિમિત્તે	સુરત	૫૦૦/-	
૧૧.	ભરતભાઈ હસમુખલાલ જોગી	વલસાડ-પારડી	૫૦૦/-	
૧૨.	શાલ્ભીબહેન ભરતકુમાર ઠાકોર (રામનવમી ઉત્સવ ભેટ)	નરોડા	૫૦૦/-	
૧૩.	મંદાબહેન મનોજકુમાર તમાકુવાલા	સુરત	૨૫૧/-	
૧૪.	વિરેન્દ્રભાઈ એન. કોઠારી	અમરેલી	૨૦૦/-	
૧૫.	ગીતાબહેન બિપિનચંદ્ર જોખી	બારડોલી	૨૦૦/-	
૧૬.	મનહરભાઈ પરભુભાઈ પટેલ	લવાણા	૧૦૦/-	

ઉપરોક્ત સર્વ દાતાઓના અમો ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.

- સંપાદક

(૧૧) મિથ્યા ભ્રમણામાં કોઈ પડી રહેશો નહિ

શ્રીમોટા

જીવનવિકાસને કાજે આપણો તો સાચો ભેખ લેવાનો છે. ભેખ લીધા વિના સાચા, ખરા ને પૂરા પ્રાણ સાધનામાં પ્રકટી શકવાના નથી.

‘ગુરુકૃપાથી જે તે બધું થઈ જશે’ એવી મિથ્યા ભ્રમણામાં કોઈ પડી રહેશો નહિ. આપણો આપણા ભાગે આવેલ સકળ કર્તવ્ય જીવનવિકાસના ભાવે પૂરેપૂરું કરી ચૂકવામાં જ સમસ્ત ને સમગ્ર જીવનને ફના કરી નાખીએ. પછી જુઓ શું થાય છે ! તો આપણે આપણા ભાગે આવેલું હૃદયના ઉમળકાથી, ઉમંગથી જે કંઈ જ કશું નહિ કરી શકીએ, તો તો પછી પેલાનું લાખોગણું કામ કર્યા કરતાં હોઈશું, તો તે પણ કશા જપમાં આવી શકવાનું નથી. તે નિશ્ચે જાણશો. કારણ કે તેનાં તેવાં બધાં કામ આપણે બધાં જીવ હોવાથી પોતપોતાની પ્રકૃતિની રીતે જ ને સ્વભાવ પ્રમાણે જ કર્યા કરવાનાં હીએ. તેથી તેવાં કામોથી પણ આપણે ઊંચે આવી શકવાનાં નથી. કિંતુ તેનાં તેવાં તેવાં મળેલાં કર્મમાં સાધનાની ભાવના રાખી, ‘સદગુરુનાં છે’ એમ જ્ઞાનપૂર્વક સમજ સમજ તેવાં કર્મને ઉત્તમમાં ઉત્તમ રીતે બની શકે તેવી કળા પ્રકટાવી પ્રકટાવી, તે કર્મોને સાંગોપાંગ પાર ઉતારીને, તે તે બધું પ્રેમભાવે એને જ પાછું સર્મર્પણ કર્યા કરવાનું જીવતું જગતું જ્ઞાનભાન પ્રકટાવતાં રહીએ, તો તેવાં સૌંપાયેલાં કામ પણ યજ્ઞસ્વરૂપે જ પ્રકટ્યાં કરે ને એવી રીતે ને એવી ભાવનાથી કરાયેલાં યજ્ઞકર્મ જીવનની પ્રકૃતિને પલટાવવાને શક્તિરૂપે બની જતાં હોય છે.

જે જીવ એવાં કર્મમાં પણ મદદાલપણે વત્યા કરતો હોય, ત્યારે અમને શું શું નહિ થતું હોય ? તો પણ પ્રભુકૃપાથી જે જીવે જ્ઞાણોઅજ્ઞાણો અમારો સંગ કર્યો છે, તેની જીવદશાની કક્ષામાં પણ ઊંચો તરતો રહે, તેવા પ્રકારના સંસ્કાર તેને પડ્યા કરે તેવાં કર્મમાં તેને પ્રવર્તાવ્યા કરવાનું બન્યા કરે છે. અમને દિલગીરી એટલી જ થાય છે કે તેવા જીવો તેવા કાળે તેમાં ઊંચા પ્રકારની ભાવના જીવતીજાગતી તરવરતી રાખી શકતા નથી. જે તે બધાં અમારો દોષ કાઢે છે, ‘કેમ તમે અમને કાદવમાં રગદોળાતાં રગદોળાતાં જોયા કરો છો, ને અમને ઊંચે કેમ નથી લેતા ?’

એમને શો જવાબ આપું ? સદગુરુ કે એવા ઉચ્ચ આત્માઓ આપણી કને જે પ્રેમભક્તિજ્ઞાન માણી લે છે, તે કંઈ તેમને તેમને ભોગવી ભોગવી વૈભવવિલાસમાં રઘ્યાં કરવાને તો નથીને ? તેમનો આપણા પરત્વેનો સતત પ્રયાસ કેવા પ્રકારનો છે તે તો ભલા જુઓ !

જે જે જીવો જેવા જેવા પ્રકારના છે, તેમને તેમને તેમના તેમના સ્થાનેથી ઊંચકવા તેણે કેવા કેવા પ્રયત્નો કરેલા છે, તેનો કૃપા કરીને બધાં સ્વજનો તમે ઈતિહાસ જુઓ. તટસ્થતાથી, શાંતિથી એનો અભ્યાસ કરી જુઓ, તો તમને સાચી શી હકીકત છે તે જાણશો, તો પછી અમને ગોદાટી કરવાં કરતાં તમે પોતે પોતાને જ ગોદાટી કર્યા કરોને ! તેમાં લાભ તમને અમને બંનેને છે.

મનને સંપૂર્ણ લય પમાડી શકાય તો તો જીવ પ્રકૃતિમાં ઊઠતી સર્વ પ્રકારની દુંદ્રની વૃત્તિથી પર થઈ જ શકાય છે, તે નિર્વિવાદપણે અનુભવની વૃત્તિથી પર થઈ જ શકાય છે, એમ તમને પ્રભુકૃપાથી છાતી ઠોકીને કહું છું.

‘જીવ પોકાર’, બી.આ., પૃ. ૧૬૨

ભારતીય સંસ્કૃતિમાં ગુરુભક્તિ એ એક અત્યંત મધુર કાવ્ય છે. જ્ઞાનેશ્વરે ‘જ્ઞાનેશ્વરી’ના તેરમા અધ્યાયમાં ગુરુભક્તિના અપાર મહિમાનું ગાન કર્યું છે. હાલમાં બધે દંભનો પથારો ફેલાયો હોવાના કારણે ગુરુભક્તિનું મહાન તત્ત્વ આજે ધૂળમાં રગડોળાય છે.

શિક્ષક કે આચાર્ય જે તે વિશિષ્ટ જ્ઞાન સાથે આપણો થોડો ઘણો પરિચય કરાવી આપે છે પણ ગુરુ એ કેવળ શિક્ષક કે આચાર્ય નથી. ગુરુ આપણાને જ્ઞાનના ગર્ભાગારમાં લઈ જાય છે. જ્ઞાન સાથે તન્મય થયેલો ગુરુ શિષ્યને પણ સમાધિમાં પહોંચાડે છે.

નિશાળમાં વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષકને પ્રશ્નો પૂછે છે. પણ ગુરુ પાસેથી પ્રશ્નોનો જવાબ બોલ્યા વિના મળી જાય છે. ગુરુ બોલ્યા વિના શીખવે, શિષ્ય પૂછ્યા વિના શીખે. ગુરુ એટલે ઉછળતો જ્ઞાનસાગર. ગીતામાં જ્ઞાનાર્જનના પ્રકારો કહ્યા છે એ જ્ઞાન તું પ્રણામો કરીને, વારંવાર પૂછીને, સેવા કરીને પ્રાપ્ત કરી લે. શિક્ષક પાસેથી પરિશ્રમપૂર્વક જ્ઞાન મેળવીએ છીએ. પણ ગુરુ પાસેથી જ્ઞાન મેળવવા માટે પ્રણામ અને સેવા એ બે જ માર્ગો છે. નમ્રતા એ જ્ઞાનનો ખરો પ્રારંભ છે. ગુરુ પાસે શિષ્ય ખાલી મન લઈને જાય છે. જ્ઞાનના સાગર પાસે નમીને, ચરણ પાસે ચૂપચાપ બેસીને જ્ઞાન ભરવું પડશે.

ગુરુભક્તિ એટલે એક અર્થમાં જ્ઞાનભક્તિ. ઉત્તમ શિષ્ય ગુરુને લૂંટી લે છે. ગુરુને ત્યારે જ ખાલી કરી શકાય કે જ્યારે શિષ્ય પોતે ખાલી હોય. પોતાના જીવનનું પાત્ર જેટલું મોટું અને ઉંઠું, તે પ્રમાણમાં આપણે ગુરુ પાસેથી પામી

શકીએ. ધ્યેય સતત વૃદ્ધિ પામતું રહે છે. ધ્યેયરૂપ ગુરુ અનંત છે. એની સેવા ગમે તેટલી કરીએ તોપણ ઓછી જ પડે. જનમોજનમ એની ભક્તિ કરવી પડે. ન્યૂટન કહેશે, ‘મારું જ્ઞાન સિંહુમાં બિંદુ જેવું છે.’ સોકેટિસ કહેશે, ‘હું એટલું જ સમજું છું કે હું કંઈ જ સમજતો નથી.’

ગુરુ એટલે મૂર્ત જ્ઞાનપિપાસા. મારા ગુરુને આદિ નથી, અંત નથી. એને પૂર્વ નથી પશ્ચિમ નથી. આવા ગુરુને કંઈક આપવું પડતું હોય છે. ગુરુ એટલે અનંત જ્ઞાનની મૂર્તિ. ગુરુને ગમે તેટલું આપો તોપણ ઓછું છે. ‘મનુસ્મૃતિ’માં કહ્યું છે કે ‘આપવા માટે તારી પાસે કંઈ જ ન હોય તો ચાખડીઓની એક જોડી આપ. એક ફૂલ આપ. શિષ્યે કેટલું આપ્યું એ જોવાતું નથી. જે આપ્યું હોય તેમાં કૃતજ્ઞતાનો સાગર ભરેલો હોય છે.’

સાચો ગુરુ પોતાનાથી આગળ વધેલા શિષ્યનું ગૌરવ જ કરતો હોય છે. શિષ્યના હાથે પરાજય પામવામાં ગુરુને અપાર આનંદ થાય છે. ગુરુ પોતાનું બધું જ્ઞાન શિષ્યને આપે છે. કશું છુપાવી રાખે એ સાચો ગુરુ નથી. શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસે વિવેકાનંદને કહ્યું, ‘હું મારું બધું તને આપી દઉં છું. મારી બધી સાધના આજે તારામાં રેડી દઉં છું.’ એ કેવી દિવ્ય ક્ષાણ હશે !

ભારતમાં ‘ગુરુ’ શબ્દ કરતાં સદ્ગુરુ શબ્દનો મહિમા છે. ગુરુ જ્ઞાનના જે તે ક્ષેત્રમાં અથવા જે તે કલામાં આપણાને આગળ લઈ જાય છે. પરંતુ સદ્ગુરુ જીવનની કલા શીખવે છે. સંગીતના આત્માનાં દર્શન તાનસેન કરાવશે, ચિત્રકલાના આત્માનાં દર્શન અવનીન્દ્રનાથ

કરાવશે, નૃત્યની દિવ્યતાનાં દર્શન ઉદ્યશંકર કરાવશે પણ જીવનની અંદર રહેલ સંગીત, જીવનમાં રહેલું મધુર નૃત્ય, જીવનની અનંતતાનાં દર્શન તો સદ્ગુરુ જ કરાવી શકશે.

‘અધ્યાત્મવિદ્યા વિદ્યાનામ्’ એમ ગીતા કહે છે. જીવન સુંદર કરવું, પોતાનું જીવન નિર્દોષ, નિષ્ઠામ, ગ્રાસ વિનાનું કરવું એ સૌથી મોટો વિદ્યા છે. આ વિદ્યા શીખવે તે સદ્ગુરુ. માણસ જીવનકલા સાધી ન શકે ત્યાં સુધી બધું વ્યર્થ છે. સમાજમાં એકબીજા સાથે કેવી રીતે વર્તવું એ પહેલાં શીખો, એમ મહર્ષિ ટોલ્સ્ટોય કહેતા.

રેડિયો સાંભળવાથી જીવનમાં સંગીત આવતું નથી. સંગીત, મનની અંદર શરૂ થવું જોઈએ. સદ્ગુરુ આવું સંસારસાગરસંગીત શીખવે છે, એ હદ્યમાં પ્રકાશ પાડે છે અને બુદ્ધિને સંતુલિત કરે છે. પ્રેમની આંખો આપે છે. કામકોધાદિ સર્પોના દાંત સદ્ગુરુ પાડી નાખે છે. તે દેખ-મત્સરાદિ વાધને ઘેટા બનાવી દે છે. સદ્ગુરુ મોટો શ્રીમિયાગર હોય છે.

સદ્ગુરુના સંગમાં રહીને આપણું ગંદું જીવન નિર્મળ થવા લાગે છે. પડળો દૂર થાય છે, પ્રકાશ આવે છે. માબાપ દેહ આપે છે પણ માટીના દેહનું સોનું કેવી રીતે કરવું એ સદ્ગુરુ શીખવે છે. સદ્ગુરુ પશુમાંથી મનુષ્ય બનાવે છે. વૈચારિક જન્મ આપે છે. આવા સદ્ગુરુનું ઋણ કેવી રીતે ફેરી શકાય ?

આપણે ત્યાં સદ્ગુરુની પરંપરા કહેવાની પ્રણાલી છે. સર્વેનો આદિગુરુ એટલે દેવોનો દેવ મહાદેવ. નિર્ભલ, ધવલ એવા ઊંચા કેલાસ પર રહેનારો, માથે શીલનો ચંદ્ર શોભાવનારો, મસ્તકે જ્ઞાનગંગા ધારણ કરનારો, સર્પોને વિષરહિત બનાવીને ફૂલના હાર પ્રમાણે શરીર

પર ધારણ કરનારો, સર્વસ્વનો ત્યાગ કરી ભભૂતને વૈભવ માનનારો, દુનિયા માટે પોતે હળાહળ પીનારો, ભૂત-પ્રેત-પિશાચ જેવી પાપયોનિઓને પણ પ્રેમથી પોતાની નિકટ લઈને એમને માંગલ્યનો પંથ બતાવનારો, વૈરાગ્યનું ત્રીજું નેત્ર ખુલ્લું રાખીને વાસનાઓને ભસ્મ કરનારો એવો પશુપતિ મૃત્યુજ્ય શિવ બધાનો આદિગુરુ. સર્વ જ્ઞાનની પરંપરાનો પ્રારંભ એનાથી થાય છે.

ગુરુ-શિષ્યના સંબંધોનું વર્ણન શબ્દોથી નહિ કરી શકાય. આવા સંબંધો ભારતમાં જ નહિ પણ જગતમાં સુધ્ધાં રહેશે. આ સંબંધો રહે તેમાં જ જગતનું કલ્યાણ છે.

‘ભારતીય સંસ્કૃતિ’, પ્ર.આ., પૃ. ૮૦ □

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૧ નું ચાલુ)

મળે છે. આથી, પુરુષાર્થપૂર્વક પ્રથમ વિવેક આદિ સાધનોનું સંપાદન કરવું અને આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરેલ સદ્ગુરુ પુરુષોની સોબત કરવી.

આત્મતત્ત્વ પામવા માટેનો પુરુષાર્થ સારાં શાસ્ત્રો, સત્સંગ અને સદાચારથી સફળ થાય છે, એ નિયમ છે. પ્રયત્નપૂર્વક શાસ્ત્રનો અને સત્સંગ આદિ ગુણોનો અભ્યાસ કર્યો હોય તો તે પુરુષાર્થથી સારાં ફળ થાય છે. જગતમાં જે આળસરૂપે અનર્થ નહિ હોય તો કર્યો પુરુષ ધણા ધનવાળો અને પંદિત ના થાય ? સમુદ્રના છેડા સુધીની આ પૃથ્વીમાં આળસને લીધે જ ધણા માણસો નિર્ધન અને પશુ જેવા રહેલા છે.

યોગવસિષ્ઠ સર્ગ-૫. પૃષ્ઠ. ૭૫, ૭૬, ૭૭માંથી સંકલન □

સંકલનકર્તા : શ્રી બાબુભાઈ રામી.

(૧૩) મન તો ઉમરાના સ્થાને છે

શ્રીમોટા

લાભ અને ગેરલાભ સાથે સાથે જ હોય છે. એકબીજાને અલગ કરી શકતા નથી. તેવી રીતે સંયુક્ત કુટુંબમાં સહનશીલતા, ધીરજ, શાંતિ, ઉદારતા, સહાનુભૂતિ, મતસહિષ્ણુતા વગેરે ગુણો કેળવવાની ઘણી ઘણી તક મળે છે. જેવાં દસ્તિ, વૃત્તિ અને વલાણ તેવો તેવો સાર આપણું મન કાઢ્યા કરવાનું. જેનું મન કશું સહન કરી શકે નહિ એવું હોય, અધિરાઈવાળું હોય, ચંચળ હોય, અદેખાઈવાળું હોય, ચીડિયું હોય, અભિમાની હોય અને એવા નકારાત્મક સ્વભાવવાળું હોય, તેને સંસાર વહેવારમાંથી તે પ્રકારનાં દર્શન અને અનુભવ થવાનાં. પરંતુ સંસાર વહેવારમાંથી પોતે જેવું શીખવું છે, તેવું શીખવાનું તે તે સમયે જો તેનું દિલ થયા કરતું હશે, એવા જીવને તેવા પ્રકારની કેળવણી અને ભાવના મળ્યા કરવાની.

જેવું મન તેવી સૂચિ. એટલે બધો આધાર મનની ઉપર છે. મન જેવી રીતનું કેળવાયેલું હશે અથવા કેળવાતું જતું હશે, તે પ્રમાણે આપણાને સંસારવહેવારના પ્રસંગોમાં અને જીવતી વ્યક્તિઓના સંપર્કમાં અને સંબંધમાં મનને તેવો તેવો સ્પર્શ થયા કરવાનો. મનને કેવી જીતના સ્પર્શનો પવન લાગે છે, તેનો આધાર આપણી પોતાની જ મનની સ્થિતિ પર રહેલો છે.

જેમાં પ્રવેશવું હોય તેમાં મન તો ઉમરાને સ્થાને છે. પરંતુ એ ઉમરો ન વટાવતાં જો જીવદશામાં રહેવાનું હોય, તેમાં સબડવાનું અને રવડવાનું હોય તો કશું લાગતું નથી. તેમાં તો બસ ગબડે જ જવાય.

સૌ પ્રથમ તો ઊંચે જવાની આપણા હદ્યની ખરેખરી ઉત્કટમાં ઉત્કટ ઈચ્છા અને તૈયારી હોવી જોઈશે. બીજું, મનને ઊંચે માર્ગે લઈ જવા માટે તે પરત્વેનાં મનન, ચિંતવન રાખી શકવાનો હદ્યનો પૂરેપૂરો પ્રામાણિક પ્રયત્ન હોવો જોઈશે. અને ત્રીજો માર્ગ એ કે જો હદ્યમાં લગની અને રસ લાગેલાં હોય, હિંમત અને સાહસ હોય તો માનવી શું નથી કરી શકતો ?

જો ધારીએ તો અંતરમાં એવી અગાધ શક્તિ પડેલી જ હોય છે. કશું અશક્ય નથી. પાણીનો સ્વભાવ નીચે વહેવાનો અને ભીનાશ ઉત્પન્ન કરવાનો છે, પરંતુ પાણીને વરાળરૂપ અને તેમાંથી વાયુરૂપ બનાવી દઈએ તો પાણી પાણી રહેતું નથી. વળી, પાણીના જે પ્રાકૃતિક ગુણધર્મ છે તે પણ અદશ્ય થઈ જાય છે.

એવી રીતે મનની બાબતમાં સમજવાનું છે. મન તો આમ પણ જઈ શકે અને તેમ પણ જઈ શકે. માટે, જીવનના ધ્યેયમાં પૂરેપૂરા સાવધાન અને જાગી પડેલાં આપણે હોઈએ અને રહીએ તો અમુક કાળ પછી મન જેટલી મદદ આપે છે, તેટલી બીજી કોઈ આપતું નથી. આ માર્ગમાં મનને કેળવવામાં સમતા અને તટસ્થતાપૂર્વકનો બુદ્ધિનો ઘણો ઘણો ઉપયોગ કર્યો કરવાનો છે. જે બુદ્ધિ સમતાયુક્ત થયેલી છે તેના વડે કરીને આવી પડતાં પ્રસંગો, ગૂંચો, મુશ્કેલીઓ, અશાંતિ વગેરેનો ઉકેલ શોધવાના મથવાનું છે.

‘જીવન મંડાણ’, બી.આ., પૃ.-૧૨૩

(૧૪) પુરુષાર્થ

વશિષ્ઠ મુનિ

વશિષ્ઠ મુનિ - રામને ૧૪ વર્ષની વયમાં તેમના આત્રેમમાં ઉપદેશ આપે છે. તેમાં પુરુષાર્થ ઉપરના વ્યાખ્યાનનું સંકલન કરી અતે રજૂ કર્યું છે.

વશિષ્ઠ મુનિ - હે રામ અજ્ઞાનરૂપી અંધકારનો નાશ કરનાર જ્ઞાનનો હું જે ઉપદેશ કરું છું, તેનું તમે શ્રવણ કરો. આ સંસારમાં સર્વદા સર્વ પુરુષો સારી રીતે પુરુષાર્થ કરીને જ સહણું પામે છે. શાસ્ત્રોક્ત કર્મો કરવાથી ચિત્તની શુદ્ધિ થાય છે. અને તે દ્વારા જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે. એ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થવાથી હૃદયમાં શીતળતા અને સુખનો ઉદ્દ્ય થાય છે. તે સુખ ઉદ્ઘોગથી જ મળે છે. બીજા કોઈથી મળતું નથી. કિયાથી ફળ આપનારો પુરુષાર્થ પ્રત્યક્ષ જોવામાં આવે છે, પણ પ્રારબ્ધ પ્રત્યક્ષ જોવામાં આવતું નથી. આથી, પ્રારબ્ધ એ કાંઈ નથી પણ કેવળ મોહ પામેલા આળસુ અને પ્રમાણી લોકોએ એને કલ્પી કાઢ્યું છે.

જે માણસ જે વસ્તુને ઈચ્છે છે અને તેને માટે યોગ્ય કમથી યત્ન કર્યા કરે છે, તેને તે વસ્તુ અવશ્ય પ્રાપ્ત થાય છે, સિવાય કે જે યત્ન કરતાં તે અધ્યયનથી પાછો ના વળે. બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને સદાશિવ થયા છે, તે પણ પોતાના પુરુષાર્થથી જ થયા છે. પૂર્વ જન્મનો અને આ જન્મનો એમ પુરુષાર્થ બે પ્રકારનો છે. તેમાં આ જન્મના પુરુષાર્થથી પૂર્વજન્મના પુરુષાર્થને તુરંત જીતી લેવાય છે. યત્નવાળા, દદ અભ્યાસવાળા અને ઘણા ઉત્સાહવાળા અધિકારી પુરુષો મેરુ પર્વતને પણ ઓળંગી જાય છે. ત્યારે પુરુષાર્થથી પુરુષો પૂર્વજન્મના પ્રારબ્ધને ગળી જાય તેમાં તો કહેવું જ શું ?

પૂર્વ જન્મનાં જે કર્મો ભોગ આપવાને સજ્જ થયા હોય છે તે જ પ્રારબ્ધ કહેવાય છે. (ભૂતકાળમાં કરેલાં કર્મો) પુરુષે શાસ્ત્રના નિયમને અનુસરીને એવો પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ કે જેથી આ જન્મનો પુરુષાર્થ પૂર્વ જન્મના પુરુષાર્થને તુરંત જીતી લે છે. જો શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુરુષાર્થ કરતાં પણ અનર્થની પ્રાપ્તિ થાય, તો તે સમયે એ અનર્થ આપનારા પૂર્વ જન્મના પુરુષાર્થને બળવાન સમજવો. ત્યારે તો પ્રબળ ઉત્સાહ રાખીને દાંત પીસીને શુભ પુરુષાર્થ કરવામાં મંડ્યા રહેવું. એટલે વિધન પાડવા સજ્જ થયેલો પૂર્વ જન્મનો અશુભ પુરુષાર્થ પણ હારી જાય છે.

મને “પૂર્વ જન્મનું પ્રારબ્ધ જ ચલાવે છે” એવા વિચારને તો પગ તળે બળપૂર્વક ચાંપી દેવો જ જોઈએ, કારણ કે આ જન્મના પ્રત્યક્ષ પુરુષાર્થથી પૂર્વ જન્મનો અપ્રત્યક્ષ પુરુષાર્થ કદી પ્રબળ થશે નહિ. જ્યાં સુધી પૂર્વ જન્મનો અશુભ પુરુષાર્થ પોતાની મેળે સંપૂર્ણ રીતે શાંત થાય નહિ, ત્યાં સુધી અત્યંત પુરુષાર્થ કરવામાં પ્રયત્નપૂર્વક મંડ્યા રહેવું જ રહેવું. સમજુ પુરુષે પણ સંસારરૂપી ગુફામાંથી બળપૂર્વક પુરુષાર્થ કરીને નીકળી જવું જોઈએ. પોતાનો દેહ નાશવંત છે એવો વિચાર નિત્ય રાખવો. પણ જેવું થવું નહિ. પણ જે કર્મો સતપુરુષોને યોગ્ય છે, તે જ કરવાં. સમજુ પુરુષે ઘરમાં રહી અન્નપાનાદિ પદથોનો સ્વાદ લેવામાં પોતાના આવરદાને એળે કાઢવો નહિ. શુભ પુરુષાર્થ કરવાથી તુરંત જ શુભ ફળ

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૯ ઉપર)

(૧૫) સંસારમાં તરતા રહેવાની રીત

શ્રીમોટા

આપણે જીવદશાવાળા છીએ એટલે આપણને શરીર પ્રિડોમિનન્ટ (મોખરે) અને અનુભવીને આત્મા પ્રિડોમિનન્ટ છે. એટલે આપણી જે તે બધી પ્રવૃત્તિએ માત્ર શરીરને માટે જ છે. શરીર સિવાય એને કંઈ બીજા કશા માટે પ્રવૃત્તિ છે જ નહિ. જ્યારે અનુભવીને મોખરે બ્રહ્મ છે. એટલે એની સકળ પ્રવૃત્તિ બ્રહ્મને માટે છે. દેખીતી રીતે અનુભવીની પ્રવૃત્તિ શરીરથી થયા કરતી હોય પણ એની અંદરની જે મુવમેન્ટ (ગતિ) છે, તે આત્મા દ્વારા જ.

આપણે જીવદશાવાળા જીવો સકળ પ્રવૃત્તિ કરીએ છીએ એમાં મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, પ્રાણ ને અહમું એ જ વાપરતાં હોઈએ છીએ, પણ તે શરીરને માટે જ. અનુભવીની પ્રવૃત્તિ જીવદશા-વાળાની પ્રવૃત્તિની જેમ શરીર દ્વારા જ મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, પ્રાણ અને અહમુથી થાય છે. પણ એની સાંકળ જોડાયેલી છે. ચેતનની સાથે જ્યારે જીવદશાવાળાની સાંકળ પ્રકૃતિ સાથે જોડાયેલ છે. આમ, અનુભવીની સકળ પ્રવૃત્તિ ચેતનની સાથે છે. બુદ્ધિ સમજ શકે એવી રીતે મેં આ સ્પષ્ટતા કરી આપી.

આવા વિચારનાર કોઈક જ હોય, પણ શ્રેયાર્થાએ તો એ જ વિચારવું જોઈએ કે આ જે અંદર છે - આપણું તત્ત્વ - આ બધાંને પ્રેરણા આપે છે એને આપણે મહત્વ આપવાનું છે. આ સંસારવ્યવહાર ભલે ચાલે, એને (ઉવેખવાનો પણ નથી, કારણ કે એના વડે જ આ બધું ઉત્પન્ન થયું છે. આને ઉવેખીએ તો પેલાને ઉવેખીએ છીએ. એટલે કે બ્રહ્મની અવગણના કરીએ છીએ, કારણ કે બધું બ્રહ્મથી જ ઉત્પન્ન થયેલું છે.

બ્રહ્મ જે ભૂમિકામાં અવતરે તે ભૂમિકાના ગુણધર્મો લાગ્યા. ઝડમાં અવતર્યો તો ઝડના

ગુણધર્મો લાગ્યા. એટલે ઝડની રીતે વર્તે છે છતાં એનાથી એ પોતે તો નોખો છે, પણ આપણો એમાંથી સ્વાદ ઊરી જવો જોઈએ. રસ નીકળી જવો જોઈએ. રસ તો પેલા એકલામાં જ રહે કે આ બધાંને પ્રેરણાગતિ આપનાર - આ બધાનું મૂળ જે છે, તે મૂળમાં આપણે રહેવું છે, સ્થિત થવું છે.

સંસારવ્યવહારમાં આપણે સંસારી થવાનું નથી. સંસારમાં આપણે તરતા રહેવાનું છે. એ મુખ્ય જ્યાલ આપણે રાખવાનો છે. ભલે આગળ - પાછળનાં બધાં કહ્યા કરે તો તેને કહેવા દો. તેની અવગણના ન કરવી, એમને મનથી, ‘‘આ બધા લોઅર (ઉત્તરતી) કેટેગરીના છે એમ પણ આપણે ન સમજવું. તો તો ભૂલ્યા આપણે. સૌ સૌની ગતિ પ્રમાણે સૌ સૌની ભૂમિકા પ્રમાણે લોકો સમજવાના. બીજી રીતે સમજ નહિ શકે. આપણને મિસઅન્ડરસ્ટેન્ડ પણ કરશે. (ખોટા સમજશે) તે કરવા દો. ત્યારે પણ આપણા મનમાં કંઈ ભાવ ન આવવો જોઈએ કે આ બધાં આપણને સમજે. એવું ના થાય ત્યારે આપણી ભૂમિકા પાકી ગઈ ગણાય.

જે તે સ્થિતિમાં સૌ કોઈ યથાયોગ્યપણે છે. એમ જ્યારે આપણને લાગશે ત્યારે એટલો બધો આનંદ થશે. મેં તે અનુભવેલો છે. આવી રીતે વર્તતાં વર્તતાં આપણે સંસારથી તરતા રહેવાનું છે. સંસારમાં ડૂબી નથી જવાનું. સંસારનાં બધાં કામ આપણે કરવાનાં પણ તેમાં લેપાયા વગર. બને એટલી તટસ્થા કેળવી કેળવી એ પ્રમાણે વર્તવાનું છે. નહિતર તો એમાં ડૂબી જ જઈએ.

‘જન્મપુનર્જન્મ’ પ્ર.આ., પૃ.૭૭

(૧૬) પ્રસંગરંગ : “મૌનમંદિરમાં મારી હાજરી અમુક અમુક રૂપમાં હોય છે” કાર્તિકેય. અભિહૃ

“હું પહેલવહેલો શ્રીમોટાની સાથે રહેલો તે વેળાએ એમના કેટલાક વિધાનો સામે મેં બે-એક વખત શંકા ઉડાવેલી, પણ પછીના કેટલાક મહિનાઓમાં એ બધી શંકાઓનું વિસ્મયજનક રીતે નિવારણ થઈ ગયેલું. એ મારે મન ખૂબ મહત્વની ઘટના છે.” આ શબ્દો છે અંગ્રેજી ભાષાના પ્રાધ્યાપક શામસુંદર ગુપ્તાના. મે ૧૯૬૧માં પ્રા. ગુપ્તાએ ૨૧ દિવસની મૌનએકાંત સાધના પૂર્ણ કરી. આ દરમિયાન એક વિલક્ષણ ઘટના મૌનમંદિરમાં બની.

મૌનમંદિરમાં શ્રી મોટાના ફોટો સામે, મોટાના ચહેરા સામે નરી આંખે જોતા એમને શ્રીમોટાના માથામાં લાંબાવાળ અને ચહેરા પર દાઢી મૂછ વધેલાં દેખાયાં. એ લાંબા વાળ ઋણિની જટાની જેમ માથા પર બંધાઈ ગયા હતા. પછી તરત જ એ ફોટો એના મૂળરૂપમાં દેખાયો. એ ફોટોમાં મોટાનો આસનસ્થ નગનદેહ હતો તથા એમનાં માથા તથા દાઢીના વાળ લેશ માત્ર પણ વધેલા ન હતાં. વિશેષ નોંધપાત્ર બાબત તો એ છે કે પ્રા.ગુપ્તાએ આ બધું જાગ્રતપણે તથા સંપૂર્ણ સભાનતામાં જોયું હતું.

જ્યારે પ્રા. ગુપ્તાએ સુરત આશ્રમમાં શ્રીમોટાને આ વિલક્ષણ ઘટનાની વાત કરી ત્યારે શ્રી મોટાએ ગુપ્તાજીને કહ્યું કે પહેલાં તેઓ (શ્રીમોટા) મોટા વાળ અને દાઢી રાખતા હતા. આશ્રમમાં હાજર રહેલા શ્રી નંદુભાઈએ મોટાની આ વાતને સમર્થન આપ્યું. શ્રીમોટાએ વખતો વખત એમ કહ્યું હતું. “મૌનમંદિરમાં મારી હાજરી અમુક અમુક (જુદાં જુદાં) સ્વરૂપમાં હોય છે.”

હવે પછીની (ઘટના) વાત આનંદ અને આશ્ર્ય ઉપજાવે તેવી તથા શ્રીમોટા પ્રત્યેની નિષા-ભક્તિને પ્રોત્સાહિત કરે તેવી છે. લગભગ

ઇ મહિના પછી પ્રો. ગુપ્તાએ તાં ઋણિકેશ, શિવાનંદ નગરના દિવ્યજીવન સંઘના મંત્રી સ્વામીશ્રી પ્રેમાનંદજી પધાર્યા ત્યારે પ્રા. ગુપ્તાના ધરમાં એમના દિવાનખાનામાં ગોઠવેલો શ્રીમોટાનો ફોટો જોયો. સ્વામીશ્રીને ગુપ્તાજીએ કહ્યું કે, “આ મારા ગુરુદેવ છે.” ત્યારે સ્વામીજીએ ફોટાને પોતાના હાથમાં લઈને પરમ પૂજ્ય ભાવથી પોતાના હદ્ય સાથે ચાંખો અને પછી આંખો મીંચી ઉંડી શાંતિથી અભિવાદન કરતા કહ્યું.” આમને (શ્રીમોટાને) હું ઘણા વખત પહેલાં મળેલો છું. એ વખતે એ લાંબા વાળ અને દાઢી પણ રાખતા હતા.” પ્રા. ગુપ્તાને શ્રીમોટાએ આપેલી હૈયાધારણના આ શબ્દો સાથે વિરમિશું. “ગુપ્તાજી ક્યારેય પણ તમને શારીરિક, માનસિક કે આર્થિક મુંઝવણ થાય ત્યારે તમે મોટાને સ્મરજો અને પ્રાર્થજો. તમારી જે તે મુશ્કેલીઓ ઉકેલી દેવામાં આવશે,” મારા વહાલા મોટા તમને કોટિ કોટિ પ્રણામ ! □

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૪ નું ચાલુ)

દાતાઓના સહકારથી દાહોદ, ગરબાડા, ફાંગિયા તાલુકાના બાળકોને રૂ. ૪ લાખના ખર્ચ દફતરો વહેચવામાં આવેલ. તે દાતાઓનો પણ ખૂબ ખૂબ આભાર.

પૂજ્ય શ્રીમોટા સૌનું યશકલ્યાણ કરે એ પ્રાર્થના સાથે હારિઃઊ

નોંધ : ૨૧ ચિત્રકારો સર્વશ્રી પ્રશાંતભાઈ, કોશિકભાઈ, જ્યેશભાઈ, રંજનબહેન, ભારતીબહેન, ભૂપેન્દ્રભાઈ, વિકમભાઈ, પુરુષોત્તમભાઈ, વાસુદેવભાઈ, વી.ડી.પરમાર, સાધનાબહેન, અનસૂયાબહેન, ભરતભાઈ, અધિનભાઈ, રસિકભાઈ, દીપકભાઈ, મધુબહેન, રાજુલ ચિત્રમ, મહેન્દ્રભાઈ, વિપુલભાઈ, ભગવાનભાઈ વગેરેએ ઉમદા સેવાઓ આપેલી. □

(૧૭) બાળકોમાં સંસ્કારસિંચન

નીતિન રામી

શ્રી હરિઃઅં સત્સંગ મંડળ અમદાવાદ દ્વારા દાહોદ તાલુકામાં યોજવામાં આવેલ કાર્યક્રમ
- એક અહેવાલ

શ્રી હરિઃઅં સત્સંગ મંડળ, પૂજ્ય શ્રીમોટાની વિચારધારાને(મારે સમાજને બેઠો કરવો છે) અનુસરી સમાજને બેઠો કરવાની અનેકવિધ પ્રવૃત્તિઓ આદરે છે. જેમકે શિક્ષણ, ગુણ-ભાવ સંવર્ધન, નામસ્મરણ અને પ્રાથમિક શિક્ષણનાં બાળકોમાં સંસ્કારોનું સિંચન જેવી પ્રવૃત્તિઓ મુખ્ય છે.

અત્યાર સુધીમાં દાંતા-અંબાજી, બેડબ્રલ્સા નડિયાદ, મહુધા, બેડા, અમદાવાદ નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ, દેવગઢબારિયા, ગરબાડા તાલુકામાં અને ચાલુ સાલે દાહોદ તાલુકાની ૧૪૦ શાળાઓમાં પૂજ્ય શ્રીમોટા જીવન-કવન ડૉ. હોમી જહાંગીર ભાભા જીવન-કવન; ડૉ. વિકમ સારાભાઈ જીવન-કવન હરિફાઈ - વક્તૃત્વ, નિબંધ, ચિત્ર-હરિફાઈઓ યોજવામાં આવેલ હતી. જેમાં ૩૦૦૦ બાળકોએ ઉક્ત ત્રાણ હરિફાઈઓમાં ભાગ લઈ તૈયારીઓ કરી હતી.

શ્રી હરિઃઅં સત્સંગ મંડળે ભાગ લેનાર તમામ બાળકોને પાઉચ (૩૦૦૦ નંગ) શાળા સ્તરે વિજયી નીવડેલાં બાળકોને ડોમ્સ મેથેમેટિકલ કંપાસ (૧૩૫ નંગ) કલીપ બોર્ડ (૧૩૫ નંગ) એક્સપાન્ડિંગ બેગ (૧૩૫ નંગ) જ્યારે પે સેન્ટરો પરનાં વિજેતા બાળકોને ડોમ્સ સ્માર્ટ કલર કીટ (૮૧ નંગ), ડોમ્સ જૂનિયર કલર કીટ (૮૧ નંગ) ડફેલ બેગો (૮૧ નંગ) અને તાલુકા સ્તરની આખરી હરિફાઈઓમાં વિજેતા બાળકોને દફ્ફતરો (૮૮ નંગ) ફૂલ સ્કેપ ચોપડા, નોટબુકો, ગુજરાતી, અંગ્રેજી નિબંધ માળાઓ, અંગ્રેજી કેમ બોલવું, સામાન્ય જ્ઞાનની ચોપડીઓ આપતાં બાળકો તો ખુશીથી જૂમી ઊઠ્યાં હતાં જ પણ શિક્ષકગણ, આચાર્યગણ,

CRC મિત્રો, BRC શ્રી કિરીટભાઈ પટેલ પણ હર્ષથી રોમાંચિત થઈ ઊઠ્યા હતા.

તા. ૮-૩-૨૦૨૨ના રોજ યોજવામાં આવેલ આખરી સ્પર્ધામાં શ્રી કિરીટભાઈ પટેલના આગ્રહ અને શ્રી હરિઃઅં મંડળની વિનંતીથી જિલ્લાના પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિકારી શ્રી મધૂરભાઈ પારેખે હાજરી આપી બાળકો તથા શિક્ષકોનો ઉત્સાહ વધાર્યો હતો. શ્રી મધૂરભાઈએ શ્રી હરિઃઅં સત્સંગ મંડળની કામગીરી બિરદાવી, દિલના ઊંડાણથી વારંવાર સંસ્થાનો આભાર માન્યો હતો.

કોરોનાની પડકારજન્ય પરિસ્થિતિ વચ્ચે પણ બાળકો, શાળાના આચાર્યો, શિક્ષણગણ, CRC મિત્રો, BRC એ અંગત રસ દાખવી, ઉત્સાહથી સમગ્ર કાર્યક્રમ પાર પાડ્યો તે બદલ શ્રી હરિઃઅં સત્સંગ મંડળે સૌનો ખૂબ આભાર માનેલ હતો.

૨૧ નામાકિત ચિત્રકારોએ જેઓને રાજ્ય, રાષ્ટ્ર, આંતરરાષ્ટ્રીય એવોઈજ મળેલ છે, જેમનાં ચિત્રો ઉચ્ચ ધનાઢ્ય પરિવાર ખરીદ છે, શ્રી હરિઃઅં સત્સંગ મંડળની વિનંતી અને જેફ ચિત્રકાર, ગુર્જર એવોઈ વિજેતા શ્રી જ્યં પંચોલીના આગ્રહથી નિર્ણયકો તરીકે પધારેલ તેઓનો, સર્વે શ્રી સુરેશભાઈ વોરા ટ્રસ્ટી-હરિવાણી ટ્રસ્ટ, ડૉ. પ્રશાંતભાઈ જાની, મંડળના સંયુક્ત મંત્રી રજનીભાઈ પટેલ, ઝ્રસ્ટી શ્રી મનસુખભાઈ પટેલ, દાતાઓ હરેશભાઈ દવે, દક્ષા રામી, તરુણ રામી, રીતા શાહ તથા કાર્યકરો શ્રી યોગેશ શાહ, ગુણવંત રામી વગેરેએ સાથ-સહકાર આપી કાર્યક્રમને સફળ બનાવનાર સૌનો શ્રી હરિઃઅં સત્સંગ મંડળે ખૂબ ખૂબ આભાર માનેલ છે.

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૭ ઉપર)

(૧૮) પૂજ્ય શ્રીમોટાના ઈમા સાક્ષાત્કારદિન - રામનવમીઉત્સવ અહેવાલ દ્રસ્ટી મંડળ

પૂજ્ય શ્રીમોટાના ઈમા સાક્ષાત્કારદિન - રામનવમીઉત્સવનું આયોજન તા. ૯ અને ૧૦ એપ્રિલ ૨૦૨૨ના રોજ મુ.પો. લવાણા ગામ, તા. ઓલપાડ, જિ. સુરત મુકામે શ્રી રૂપેશભાઈ રામાભાઈ પટેલ (USA) તથા પરિવારજનો ગામ : પલાણા, તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા તથા જાગૃતિ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ અને સમસ્ત ગ્રામજનો ગામ : લવાણા, તા. ઓલપાડ, જિ. સુરતના યજમાનપદે યોજાઈ ગયો.

હકીકતે આ ઉત્સવનું આયોજન વર્ષ ૨૦૨૦માં નિર્ધારિત હતું; પરંતુ Covid-19ની વૈશ્વિક મહામારીની કપરી પરિસ્થિતિને કારણે બે વર્ષ ઉત્સવ રદ કરવા પડ્યા હતા. આ સંઝોગોમાં ટ્રસ્ટીમંડળે જે તે વર્ષના ઉત્સવના યજમાનોનું બુકિંગ યથાવત્તુ રાખીને દરેકને બે વર્ષ માટે આગળ (carry forward) કરેલ છે. આમ હવે રામનવમીઉત્સવનું આયોજન વર્ષ ૨૦૨૯ સુધી નોંધાયેલ છે.

તા. ૯ એપ્રિલ ૨૦૨૨, શનિવારના રોજ ઉત્સવ કાર્યક્રમોની શરૂઆત સાંજે હ વાગ્યે હરિઃઊં ધૂનથી કરવામાં આવી. લવાણામંડળના યુવાનોએ ઉત્સાહપૂર્વક ઉત્સવના શ્રીગણેશ કરાવ્યા હતા. લવાણા મંડળ, તેમની હરિઃઊં ધૂનથી સૌ સ્વજનોમાં જાણીતું અને લોકપ્રિય છે. ત્યારબાદ જેડ.એમ.પટેલ વિદ્યાલયની બાળાઓએ સુંદર વેશભૂષામાં પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં ભજનો તેમ જ દેશભક્તિનાં ગીતો પૂજ્યશ્રીનાં ચરણોમાં નૃત્ય-પ્રાર્થનારૂપે અર્પણ કર્યો હતાં. દરેક ભજન અને ગીતની રજૂઆત સાથે સાથે બદલાતી વેશભૂષા આંખે ઊરીને વળગે એવી હતી; જેમાં કાર્યક્રમના જીજાવટભર્યા આયોજનનું અને શિક્ષકો તેમજ બાળાઓના પુરુષાર્થ અને હદયસ્થ ભાવનું સ્પષ્ટ

દર્શન થતું હતું. કાર્યક્રમના સમાપનમાં વર્ષ દરખાન શાળામાં યોજાયેલ વક્તૃત્વ સ્પર્ધામાં ઉતીર્ણ થયેલ કન્યાઓની પૂજ્ય શ્રીમોટાના જીવન અને કાર્ય વિશે મનનીય રજૂઆત સાથે થઈ હતી. અંદાજે ૧૫૦૦ જેટલાં સ્વજનોની હાજરી સાથે શનિવારથી જ અનેરા ઉત્સાહના દર્શન થયા હતા.

તા. ૧૦ એપ્રિલ ૨૦૨૨, રવિવારના રોજ ઉત્સવકાર્યક્રમની શરૂઆત સમયસર થઈ હતી. શ્રી ભાવિક પટેલ અને સાથીવૃદ્ધ, સાંજિદાઓએ હરિઃઊં નામરમરણ, નિત્ય પ્રાર્થના અને પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં ભજનોની અત્યંત સુંદર સંગીતમય રજૂઆત કરી હતી. પૂજ્યશ્રીનાં આર્તપોકારનાં ભજનો અને સાધનાકાળની પ્રાર્થનાઓની રજૂઆતથી સ્વજનો ભાવનાત્મક બન્યાં હતાં. કોઈક આંખમાં અશ્વ સાથે પૂજ્યશ્રીની સ્મૃતિમાં ગરકાવ હતાં તો વળી કોઈક સંગીતના તાલે નૃત્યમય બન્યાં હતાં.

મુકુલ ટ્રસ્ટ, સ્વરાજ આશ્રમ, બારડોલીના શ્રીમતી નિરંજનાબહેન મુકુલભાઈ કલાર્થી, અંતરિયાળ વિસ્તારના છેવાડાના પરિવારની દીકરીઓના ભણતર અને ભવિષ્યનાં નિર્માણ તેમજ સામાજિક અને માનસિક સમસ્યાથી પીડિત બાળાઓનાં જીવનનિર્માણના કર્મયોગમાં સતત પ્રવૃત્ત છે. તેઓશ્રીએ સમગ્ર જીવન આ ક્ષેત્રને ન્યોધાવર કરી દીધું છે અને જન્મારો સાર્થક કર્યો છે. આશ્રમ તરફથી શ્રીમતી નિરંજનાબહેન મુકુલભાઈ કલાર્થીની જીવનયાત્રાને બિરદાવતાં, તેઓશ્રીનાં સંનિષ્ઠ જીવનયોગની કદર કરતાં, તેઓશ્રીની કન્યા-કેળવણી અને સ્ત્રી-ઉત્કર્ષની નિઃસ્વાર્થ સેવાઓને વંદન કરતાં તેમની સુપુત્રી શ્રી પ્રજ્ઞાબહેન મુકુલભાઈ કલાર્થીના હસ્તે શાલ ઓઢાડીને

તेओश्रीनुं જાહેર સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેઓશ્રીને જીવનસાર્થકતા એવોડ સન્માનપત્ર તેમ જ રૂ. ૨.૫૧ લાખ (અંકે રૂ. બે લાખ એકાવન હજાર પૂરા)નું યોગદાન તથા પૂજ્ય શ્રીમોટાનો ફોટો માનઆદરપૂર્વક એનાયત કરવામાં આવ્યાં હતાં. શ્રી નિરંજનાબહેને પૂજ્યશ્રી સાથેના પોતાના અનુભવોનું વ્યક્તવ્ય રજૂ કરતાં સૌ સ્વજનોમાં આનંદ અને ઉલ્લાસ વ્યાપી ગયો હતો. શ્રી ભદ્રાયુભાઈ વદ્ધરાજાનીએ પૂજ્ય શ્રીમોટાના જીવનના ચરિતાર્થનું ઉત્તમ વિશ્લેષણ કરતાં બાળપણથી માંડીને સાક્ષાત્કાર સુધીનાં પ્રસંગોનો મર્મ સમજાવ્યો હતો. તેઓશ્રીની વિષયાંતર થયા વિનાની એકસરખી, સરળ, તાર્કિક અને સમયબદ્ધ રજૂઆત થકી સ્વજનો અભિભૂત થયાં હતાં. તેઓશ્રીનું પ્રવચન, એ પૂજ્ય શ્રીમોટા વિશેનું તેમનું ઉંડું વાંચન, સંશોધન અને પૂજ્યશ્રી વિશેના હંદયના ઉંડા ભાવનું વ્યક્તવ્ય હતું. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણએ અર્જુનને જીવનમાં સંગ્રામની વેળાએ કેવા રહેવું જોઈએ અને કેવી રીતે વર્તવું જોઈએ, એનો ઉપદેશ આય્યો છે. એ સમજ પૂજ્યશ્રીએ “જીવનગીતા”માં સરળ શબ્દોમાં વર્ણવી છે. ઉત્સવ પ્રવચનનાની પરાકાણાએ શ્રી ભદ્રાયુભાઈએ પૂજ્ય શ્રીમોટાની “જીવનગીતા” પુસ્તકમાંથી “સ્થિતપ્રકાશ”નાં લક્ષણોનું વાંચન કરતાં, તેના આધારે સાંપ્રત સમયમાં આપણે સૌઅંગે કેવી રીતે જીવનું જોઈએ તેની સરળ સમજ આપી હતી. અંતે પૂજ્ય શ્રીમોટાની પ્રાર્થના-ભજન-

“પ્રભુ શરણચરણમાં રાખો રે, પાવલે લાગું,
બાળકનું જોર કશું શું, જો હોય કશું તો રડવું”
—॥ ઉલ્લેખ સાથે પ્રવચનનું સમાપન કર્યું હતું.

શ્રી ભદ્રાયુભાઈ વિશે એક પ્રસંગનો ઉલ્લેખ કરવો અનિવાર્ય છે. પૂજ્ય શ્રીમોટાએ યુવાનોને ઉચ્ચ વિદ્યાઅભ્યાસનાં પ્રોત્સાહન અર્થે સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગરને કોર્પસ ફંડ

આપેલ. જે અન્વયે વિદ્યાર્થી પોતાના પસંદગીના વિષયમાં પોતાનું રિસર્ચ પેપર રજૂ કરે અને તેવું જે પેપર સમગ્ર ભારતમાં પ્રથમ કર્મે શ્રેષ્ઠ કક્ષાનું ઉત્તીર્ણ થાય તેને એવોડ આપવો. આ All India Level નું સિલેક્શન છે. શ્રી ભદ્રાયુભાઈનું રિસર્ચ પેપર વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ના વર્ષ માટે સમગ્ર ભારતમાં પ્રથમ કર્મે શ્રેષ્ઠ કક્ષાનું ઉત્તીર્ણ થયું અને એમને હરિઃઊં આશ્રમ પ્રેરિત એવોડ માટ્યો. પૂજ્ય શ્રીમોટા તરફથી મળેલ આ એવોડને “સંતકૃપા” તરીકે માથે ચઢાવીને તેઓએ જીવનમાં ત્યારબાદ કોઈપણ એવોડ નહિ સ્વીકારવાનો તેઓશ્રીએ સંકલ્પ કર્યો અને આજપર્યત નિભાવ્યો છે. ચાળીસ વર્ષની કારકીર્દીમાં અનેક એવોડની ઓફર આવી જેનો તેઓશ્રીએ નભતાપૂર્વક અસ્વીકાર કર્યો છે. આજે પણ તેઓ પૂજ્ય શ્રીમોટાના એવોડની સ્મૃતિ સાથે જીવી રહ્યા છે.

ઉત્સવના સમગ્ર આયોજનમાં જાગૃતિ એજ્યુકેશન મંડળ, લવાછાનું વ્યવસ્થાપન ઉત્કૃષ્ટ કક્ષાનું રહ્યું. એક પણ પાસું એવું નહોતું જેમાં કોઈને અગવડ પડી હોય. ગ્રામજનોનો અને સવિશેષ યુવાનોમાં રહેલ સેવાની ભાવનાને વંદન કરવાં રહ્યાં.

ઉત્સવ દરમ્યાન પૂજ્યશ્રીની સતત હાજરી, “હું સર્વત્ર વિદ્યમાન હું.” નો સાક્ષાત્ અનુભવ સ્વજનોએ માણ્યો. ઉત્સવના અંતે મુખ્ય મહેમાનો અને યજમાનોને પૂજ્ય શ્રીમોટાના ફોટોની સ્મૃતિભેટ આપવામાં આવી હતી અને સ્વજન પરિવાર તરફથી સૌનો આભાર વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો. હરિઃઊં આશ્રમ-સુરત. યજમાન પરિવારો, મુખ્ય મહેમાનો, સૌ સ્વજનો, દાતાશ્રીઓ અને આયોજનમાં મદદરૂપ થનાર નામી/અનામી સૌ કોઈનો હંદ્યપૂર્વક ખૂબ ખૂબ આભાર માને છે. □

હરિઃઊં આશ્રમ, સુરત

**બી.આર.સી ભવન, દાહોદ ખાતે
પૂજ્ય શ્રીમોટા તથા વિવિધ વિષયો ઉપરની સ્પર્ધાઓમાં
ઈનામને પાત્ર ચિત્રો**

હરિ:
ॐ

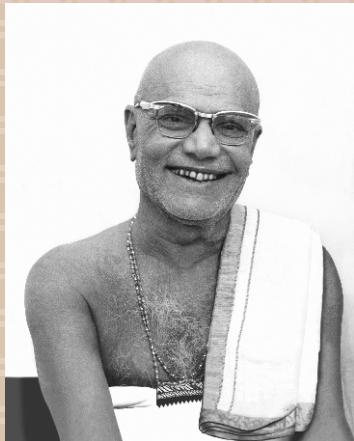
HARIBHAV, MAY, 2022

" RNI No. of RNP is 65683/96

Registered under Postal Registration No. GAMC/1208/2021-2023

Valid upto 31st December - 2023 issued by the SSPO's AHMEDABAD City Division,
Permitted to Post at Ahmedabad PSO on 10th of every month"

Licence to post without Prepayment of postage No. PMG/NG/004/2021-2023
valid upto 31-12-2023

(અનુષ્ટુપ)

ખાલી ખાલી નકામો તે, સદ્ગુરુ કરવાતણો
-જીવનમાં રહેતો ના, કશો અર્થ મહત્વનો,
સદ્ગુરુ જો કરેલા છે, કિંતુ દિનચર્યા વિષે
-જેની યાદ ન જાગે છે, મિથ્યા કર્યા પ્રમાણાજે.

કદીક યાદ જાગે છે, કિંતુ જેમાં ન પ્રાણ છે,
ન તેવી યાદમાં ઊંડી, ઉષ્મા લાગણીની ન છે,
સદ્ગુરુ દિલ તાદેશ, જે યાદે કેં થતા ન છે,
તો તેવી યાદ મિથ્યા છે, શ્રેયદાયી ન જીવને.

- શ્રીમોટા

'શ્રીસદ્ગુરુ', પ્ર. આ., પૃ. ૧૬૨

Printed and Published by SURESHCHANDRA M. VORA on behalf of HARIWANI TRUST and
Printed at Sahitya Mudranalaya pvt. Ltd., 55/15, City Mill Compound, Kankaria Road,
Ahmedabad - 380 022 and published from Hariwani Trust,
B/5, Swastik Apartment, Narayannagar, Paldi, Ahmedabad - 380 007
Editor : SURESHCHANDRA M. VORA E-mail : hariwanitrust@gmail.com